

332.021.8(497.1)

Министарство ПОЉОПРИВРЕДЕ
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

38605

АГРАРНА РЕФОРМА

КЊИГА I

ЗАКОН О УРЕЂЕЊУ АГРАРНИХ ОДНОСА
У РАНИЛИМ ПОКРАЛИНАМА ЈУЖНЕ СРБИЈЕ
И ЦРНЕ ГОРЕ

ДОДАТАК:
ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ ЗАКОНА ОД 24 ЈУНА 1933 ГОДИНЕ
И
ПРАВИЛНИК ЗА ИЗВРШЕЊЕ ЗАКОНА О УРЕЂЕЊУ
АГРАРНИХ ОДНОСА

БЕОГРАД
ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
1933

Уведено у нови инвентар бр. ~~3824~~
1 јануара 1942 год.
Београд.

~~3629~~ ~~91866~~

МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

АГРАРНА РЕФОРМА

КЊИГА I

ЗАКОН О УРЕЂЕЊУ АГРАРНИХ ОДНОСА
У РАНИЈИМ ПОКРАЈИНАМА ЈУЖНЕ СРБИЈЕ
И ЦРНЕ ГОРЕ

ДОДАТАК:
ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ ЗАКОНА ОД 24 ЈУНА 1933 ГОДИНЕ
И
ПРАВИЛНИК ЗА ИЗВРШЕЊЕ ЗАКОНА О УРЕЂЕЊУ
АГРАРНИХ ОДНОСА

БЕОГРАД
ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
1933

ЗАКОН

о уређењу аграрних односа у ранијим покрајинама Јужне Србије и Црне Горе од 5 децембра 1931 године са изменама и допунама од 24 јуна 1933 године*)

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

§ 1

Овим Законом имају се расправити сви аграрни односи и спорови у крајевима који су после 1912 године присаједињени ранијој територији Краљевине Србије и Црне Горе, као и у крајевима Црне Горе где аграрни односи до данас нису уређени, и то:

1) сви аграрни односи које расправља овај закон, а који су засновани на непокретностима имаоца господарских права

*) Закон о уређењу аграрних односа у ранијим покрајинама Јужне Србије и Црне Горе од 5 децембра 1931 године обнародован је истог дана у бр. 285—ХСIII „Службених новина“, а његове измене и допуне од 24 јуна 1933 године обнародоване су у „Службеним новинама“ бр. 141—XL од 26 јуна 1933 године. Овај њихов целокупан текст издаје се по овлашћењу датом у § 67 Закона о изменама и допунама од 24 јуна 1933 године.

— господара (§ 2), у колико постојање тих односа буде доказано по прописима овога закона;

2) сви спорови, који се при расправи ових односа покрену о праву из тач. 1 овог §-а; и

3) сви спорови о плаћању накнаде господарима за земљишта, која пређу у сопственост обрађивача по одредбама овог закона.

У крајевима, који су по Берлинском уговору од 1878 године присаједињени ранијој Кнежевини Црној Гори, расправиће се само аграрни односи из тачке 1 § 2 Закона, у колико су засновани у тим крајевима још за време турске владавине и до данас нису уређени нити је престало њихово трајање, а односи из тачке 2, 3, 4 и 5 § 2 Закона не могу се по начину заснивања, циљу постанка и дужини трајања сматрати као аграрни односи, па се неће ни расправљати по одредбама овог Закона.

§ 2

Овај Закон предвиђа и регулише ове аграрне односе:

1) Чивчијски однос, заснован између господара и чивчије до 1 октобра 1912 године, по коме је чивчија, који није имао сопствене земље, добио од господара кућу за стално становање или потребна сретства за њено подизање и на неодређено

време онолику површину земље, коју је могао са својом породицом обрађивати под условом да са земље, на којој је са породицом стално насељен, даје господару уобичајени део годишњег прихода.

2) Наполичарски однос заснован уговором између господара и наполичара пре 27 фебруара 1919 године као дана ступања на снагу претходних одредаба за припрему аграрне реформе, па траје и данас, по коме је наполичар узео од господара извесну површину земље у обраду дајући му са ње уговорену половину годишњег прихода.

3) Закупни (ћесимцијски) однос, који је у погледу заснивања и трајања истоветан са наполичарским односом, а по коме господар издаје земљу у закуп (ћесим) под условом, да му закупац према уговору даје уговорену годишњу закупнину у производима или новцу.

4) Арендаторски однос, на манастирским имањима, који има сличности са закупним односом, али се од овога разликује и по циљу ради кога је заснован и по начину свога постанка, а заснован је између манастира с једне и појединих лица с друге стране на тај начин, што су манастири појединцима давали земљу у аренду под условом, да ови њима дају од свих врста производа са обрађиваних имања: $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{3}$ или $\frac{1}{2}$ годишњег прихода или друкчије ако је уговорено.

5) Момачки однос, по коме момци, који су уз напред погођену годишњу наградну обрађивали господареву земљу пре 27 фебруара 1919 год. и као такви се на њој затекли, па њу и данас држе и раде као и остали обрађивачи предвиђени у овом §-у, а у несметаном држању земље сам их је господар оставио било за то, што није преко власти земљу тражио или за то, што се пријавио властима за привремену ренту.

РАЗРЕШЕЊЕ АГРАРНИХ ОДНОСА

§ 3

Сви аграрни односи предвиђени у § 2 овога закона укидају се.

§ 4

Чивчије из § 2 тач. 1 овога закона, који се и данас налазе на територији Краљевине Југославије као њени држављани, а пред надлежним судом докажу да испуњавају услове предвиђене овим законом, прогласиће се сопственицима земљишта, које држе непрекидно по чивчијском праву и основу, а стално га обрађују са својим породицама односно задругама.

Накнаду господарима за земљишта уступљена чивчијама у својину по овом §-у платиће држава по прописима овога закона, а чивчије ту накнаду неће плаћати држави.

§ 5

Оно земљиште, које држе обрађивачи из § 2 овог закона, а за које се утврди да припада држави доделиће се обрађивачима по прописима §§ 4 и 6 овог закона.

§ 6

Лица која испуњавају услове из тач. 2 и 3 § 2 овога закона, задржаће онолику површину држаног земљишта под господарским правом, коју им надлежни аграрни судови према признатом обрађивачком праву и основу одреде, али такво земљиште не може бити веће на једну породицу од оне површине коју та породица обрађује.

Накнаду господарима за земљишта, која се оставе лицима по претходном ставу, платиће држава с тим, да су таква лица дужна ту накнаду платити држави по прописима овога закона.

§ 7

Арендаторски односи на манастирским имањима расправиће се по пропису § 6 овога закона са ограничењем, да се манастирима, као старим верским и националним установама и историјско-културним споменицима, може од земљишта, које је под арендаторским односом, оставити потребан минимум до 50 хектара земље за њихово одржавање.

Ако би се за земљиште преко минимума остављеног манастиру пријавило више арендатора него што има слободног земљишта, право првенства имаће они, за које се утврди да су имали великих заслуга за чување манастира, а после њих они који су провели дуже време на манастирској земљи у својству арендатора. Остали ако имају услова, користиће се прописима Закона о насељавању.

Арендаторима се не може од обрађиваног манастирског земљишта оставити већа површина од 5 хектара.

§ 8

Ради арондирања и груписања манастирског земљишта, које се према претходном §-у остави манастиру, може се у сврху успешног газдовања провести делимична комасација земљишта на укупној површини, која се налази под арендаторским односом означеним у § 2 тач. 4 овог закона.

За манастирска земљишта, која су била под аграрним односима предвиђеним у тач. 1 § 2 овога закона важе прописи овога закона као и за оваква земљишта осталих господара.

§ 9

Овај закон односи се само на земљиште ван грађевинског реона вароши и варошица.

§ 10

Ранији момци са својством из тач. 5 § 2 овога закона имају право да се користе одредбом § 6 овог закона.

Овим се законским прописом могу користити само она лица, која земљу лично обрађују и којима је земљиште, које држе, потребно ради издржавања њиховог и њихове породице и то највише до површине од 5 хектара.

§ 11

Промене, које су за време или после рата настале у држању земљишта предвиђеног у § 2 овог закона, не могу бити на штету обрађивача, који затраже какво право по овоме закону, осим ако је обрађивач такво земљиште добровољно напустио.

Право попаше и дрварења, којим су се обрађивачи користили пре ступања на снагу овога закона, неће се по овом закону расправљати.

§ 12

Земљишта под аграрним односима која претекну после извршеног откупа по §§ 4, 6 и 10 овога Закона, употребиће се по прописима Закона о насељавању Јужних крајева. Од овог земљишта доделиће се потребан минимум земље за обрађивање у површини одређеној по § 11 Закона

о насељавању Јужних крајева оним бившим господарима, нашим држављанима, који то затраже и изјаве да ће примљену земљу обрађивати са својим породицама. Ако вишак преостале земље по извршеном откупу буде мањи од одређене насељеничке земље онда ће се цео вишак доделити као минимум бившем господару. При одређивању овог минимума за обрађивање има се у исти урачунати и земљиште, које је бив. господару остављено као лична особина (параспур, беглук).

Остала земљишта која буду претекла по извршеном откупу и одређивању предвиђеног минимума бив. господарима доделиће се по одредбама Закона о насељавању првенствено месним аграрним интересентима, који ће бити дужни да примљена земљишта исплате држави по прописима овога закона.

НАКНАДА ЗА ЗЕМЉИШТЕ (ГОСПОДАРСКО ПРАВО)

§ 13

Право на накнаду за земљиште (господарско право) признаће се оним бив. господарима, који своје господарско право докажу код надлежног суда по овом закону.

За куће и зграде, које се налазе на земљишту на коме су засновани односи

из § 2 овога закона неће се бив. господару признати друга накнада сем оне, која му се одреди за земљиште (господарско право) по овом закону.

§ 14

Држава даје накнаду бив. господарима за имања која по § 4 овога закона прелазе у сопственост бив. чивчија, као и за земљишта која држава откупљује по §§ 6, 7, 10 и 12 овога закона.

§ 15

Бив. господарима не припада по овом закону накнада за земљишта, која су једном отуђили без обзира на време и начин отуђења; за земљишта на која су већ добили накнаду у земљи или се одrekli права накнаде; и за земљишта, која су им као лична особина (параспур) остављена на слободно уживање, као и за земљишта која су им остављена као потребан минимум за обрађивање.

§ 16

Не могу се користити повластицом из §§ 4, 6, 7, 10, 12 и 14 овога закона лица:

а) која су осуђивана за дела учињена противу државе и њених интереса;

б) која су се одметнула од власти и налазе се у бекству из кога чине или могу чинити кажњива дела; и

в) која земљу под аграрним односом не обрађују лично са својим породицама.

§ 17

Бившим господарима за земљишта под односима из § 2 овога закона држава ће дати накнаду у готовом новцу која износи:

1) За сва земљишта I, II, III и IV катаstralне класе вредност чистог катаstralног прихода II катаstralне класе; и

2) За сва земљишта осталих катаstralних класа исплатиће накнаду мању за 30% од вредности II катаstralне класе. За катаstralни чист приход земљишта узима се онај, који је утврђен по једном хектару у лествицама катаstralног чистог прихода за срезове Србије и Црне Горе, које су објављене 25 маја 1929 године, а утврђене од комисије за утврђивање чистог прихода од земљишта, а на основу Закона о непосредним порезима од 8 фебруара 1928 године и Уредбе о делокругу и начину рада комисије за утврђивање чистог прихода од 9 маја 1928 године.

НАЧИН ИСПЛАТЕ

§ 18

1) На пресуђене суме по претходном параграфу за вредност одузетог земљишта плаћа држава интересентима ренту

3% почев са 1919 годином па до дана доношења пресуде.

2) Ова досуђена сума за ренту по овом параграфу уноси се у пресуду посебно у оноликој суми у колико до сада није исплаћена од стране Министарства пољопривреде.

3) До сада исплаћена рента бив. господарима неће се обрачунавати приликом одређивања накнаде по овом закону.

§ 19

За све земљиште под аграрним односом из § 2 овог Закона плаћа држава накнаду бив. господарима.

§ 20

1) За сва земљишта по § 2 овога закона држава ће бив. господарима исплатити накнаду у износу од 100,000.000 динара у готовом новцу. У ову суму не улази рента.

2) При Државној хипотекарној банци установљава се фонд за ликвидацију аграрних односа из § 2 овог закона у износу од 100,000.000 динара.

§ 21

Министар финансија дужан је за исплату накнаде бив. господарима у току идуће три буџетске године, а од почетка 1934/35 буџетске године, да осигура сраз-

мерно потребне износе за исплату правноснажних пресуда аграрних судова и да их уноси у фонд за ликвидацију аграрних односа при Државној хипотекарној банци по претходном параграфу.

§ 22

Сви издаци, који су у вези са извршењем овога закона, као награде (дневнице) лицима из § 39 овога закона и сви материјални издаци потребни за функционисање судова предвиђени овим законом и неисплаћена рента, као и други издаци, падају на терет кредита који се имају особено буџетом предвидети.

§ 23

Државна хипотекарна банка је дужна из фонда за ликвидацију аграрних односа из § 2 овога закона вршити исплате накнада сваком господару чим поднесе правноснажну пресуду аграрног суда најдаље у року од 3 месеца по издатом налогу Министарства пољопривреде.

Државна хипотекарна банка може упућивати по изјављеној жељи интересаната накнаде и чеком преко Поштанске штедионице.

§ 24

Бив. господари примаће и даље ренту (хак) закључно са оном годином у којој за односно земљиште приме правноснаж-

ну пресуду надлежног аграрног суда, па ће за ту сврху Министар пољопривреде осигурати у буџету потребне кредите. За земљишта по којима пресуде аграрних судова постану правноснажне у буџетској 1933/34 години рента се исплаћује током исте буџетске године.

§ 25

Исплата накнаде бив. господарима по пресудама аграрних судова вршиће се оним редом којим судске пресуде буду постале правноснажне, односно по реду пријава за исплату.

§ 26

Обрађивачи земљишта на којима постоји господарско право, којима је пресудом досуђено земљиште уз државни откуп по §§ 6, 7 и 10 овога закона, дужни су откупљено земљиште отплатити држави по цени, која буде пресудом утврђена, у 10 једнаких годишњих рата без интереса од којих прва пада 1 јануара иза оне године у којој је пресуда аграрног суда постала правноснажна. Исто важи и за интересенте који добијају земљиште у смислу § 12 овога закона.

Откупљено земљиште могу ова лица у краћем року, а и од једном држави исплатити.

§ 27

Ренту, коју је држава исплатила бив. господарима, обрађивачи откупљеног зе-

мљишта неће бити дужни враћати држави.

§ 28

Лица из тач. 2, 3, 4 и 5 § 2 Закона дужна су отплате дуга редовно полагати сваке године надлежним пореским управама, које ће примљене суме књижити као редован приход од отплате дуга.

Ко задоцни са отплатом једне рате дужан је платити за протекло време отплату са 6% интереса. Ако буде и по други пут задоцнио са отплатом пореска управа наплатиће дужне суме отплата и интереса административним, а по потреби и судским извршењем.

Министарство пољопривреде достављаће Министарству финансија за оделење државних дугова и државног кредита све потребне податке по правноснажним пресудама аграрних судова, у колико се односе на обрађиваче из тач. 2, 3, 4 и 5 § 2, а ради наплате накнаде, коју држава за њих плаћа бив. господарима.

ПОСТУПАК

Надлежност

§ 29

За расправљање аграрних односа и свих спорних питања по овом закону надлежни су аграрни судови, које образује по овом закону Министар пољопривреде.

§ 30

Аграрни судови су надлежни, да расправљају аграрне односе и да суде о господарском праву појављених имаоца таквих права, као и о њиховом праву на накнаду за земљишта, која се по овом закону уступају у сопственост лицима чије аграрне односе овај закон регулише.

АГРАРНИ СУДОВИ

§ 31

За расправљање аграрних односа и спорова по овом закону има судова два степена:

- а) срески аграрни судови; и
- б) виши аграрни суд.

§ 32

На територији предвиђеној у § 1 овог закона где постоје аграрни односи образоваће се по потреби аграрни судови. Они добивају назив по срезу за који су територијално надлежни.

На случај потребе може се у неком срезу образовати аграрни суд са два одељења, а тако исто може један суд бити територијално надлежан за два или више срезова.

§ 33

Аграрни судови састоје се из претседника и два члана.

Претседник и чланови суда могу бити судије, активни и пензионисани чиновници са свршеним правним факултетом.

При сваком аграрном суду Министар пољопривреде поставиће решењем једног указног чиновника као заступника државе и по једно лице за писара, које ће вршити дужност деловође, као и потребан број геометара и осталог помоћног особља.

§ 34

Други и последњи суд за расправљање односа и свих спорова по овом закону је виши аграрни суд са седиштем у Скопљу.

Виши аграрни суд има три члана и то: једног апелационог судију, као претседника, једног вишег чиновника Министарства пољопривреде и једног чиновника у активи или пензији. Оба ова члана морају имати свршени правни факултет.

При вишем аграрном суду Министар пољопривреде поставља деловођу из реда активних или пензионисаних чиновника са свршеним правним факултетом, као и остало потребно помоћно особље.

Виши аграрни суд носи назив „Виши аграрни суд у Скопљу”.

По потреби може се образовати још један виши аграрни суд, коме ће Министар пољопривреде одредити територијалну надлежност и седиште.

Аграрни судови и виши аграрни суд имаће свој печат.

§ 35

Претседнике и чланове Вишег и аграрних судова и особље из ст. 3 §§ 33 и 34 поставља решењем Министар пољопривреде. Ако су ова лица судије и активни чиновници из других ресора постављаће их Министар пољопривреде у споразуму са ресорним Министром.

§ 36

Чланови Вишег и аграрних судова имају положити заклетву претседнику односног суда. Претседници аграрних судова полажу заклетву претседнику Вишег аграрног суда, а претседник Вишег аграрног суда не полаже нарочиту заклетву.

Форма заклетве је:

„Заклињем се јединим Богом и свим оним што ми је по мом закону најсветије и на овом свету најмилије, да ћу поверену ми дужност судијску у суду верно испуњавати, да ћу у сваком делу у којем као судија будем учествовао судско извиђање пажљиво пратити и све доказе савесно испитати и при пресуђењу дати свој глас по свом сопственом убеђењу, основаном на целокупном извиђању и познавању ствари.

Како право радио, тако ми Бог помогао. Амин.”

§ 37

Државни заступници при аграрним судовима имају положити заклетву код својих непосредних старешина. Форма заклетве је: „Заклињем се јединим Богом и свим оним што ми је по мом закону најсветије и на овом свету најмилије да ћу поверену ми дужност државног заступника најсавесније вршити и штитити државне интересе у свима споровима.

Како право радио, тако ми Бог помогао. Амин.”

§ 38

Изузеће појединих чланова аграрног суда може се учинити ако за исто постоје узроци предвиђени у прописима Закона о судском поступку у грађанским парницама, који важе за територију за коју је аграрни суд надлежан.

По тражењу изузећа чланова аграрног суда послаће аграрни суд сва акта Вишем аграрном суду, који ће решити да ли има места тражењу изузећа, па ако нађе да постоји законски разлог за изузеће, он ће одредити најближи аграрни суд, да спор расправи и послати му сва акта.

Изузеће чланова Вишег аграрног суда не може се чинити.

§ 39

Свима претседницима и члановима судова, државним заступницима, деловођама и геометрима, и осталом помоћном

особљу припада награда (дневница) која ће се утврдити решењем Министра пољопривреде по сагласној одлуци Претседника Министарског савета.

§ 40

За сав рад код аграрних судова у споровима предвиђеним овим законом, парничари не плаћају спорну и папирну таксу, као ни таксу за уверење и све исправе, којима желе да докажу своје наводе и тражења заснована на Закону.

За жалбе Вишем аграрном суду плаћа се 100 динара на име таксе.

ПРИЈАВЕ

§ 41

Она лица, која по овом закону имају право постати сопственици земљишта, које држе и уживају, или су га раније уживали по ма коме од наведених односа, имају се пријавити са својим тражењима код општинских судова оних општина у чијем се атару налази спорно земљиште најдаље у року од 4 месеца од дана ступања на снагу овог закона.

Лица, која по овом §-у не поступе, губе право на своје тражење.

§ 42

У означеном року имају се исто тако пријавити надлежном општинском суду и

бив. господари, који ће у пријави означити колико укупно имају земље под чивчијским или другим односом, а колико слободне земље и да ли имају и колико земље у другим општинама сем општине у којој живе.

Бивши господари, који се у одређеном року не пријаве ради доказивања господарског права и права на накнаду, губе право на накнаду по овом закону.

§ 43

Сва лица из § 41 овога закона имају поднети писмену пријаву са доказима општинском суду у дупликату.

У пријави морају навести:

а) породично и рођено име, занимање и место становања бив. господара земљишта на које полажу господарско право, као и њихових и својих предака, ако су они једни од других добили земљу на обрађивање; основе и услове под којима су она или њихови претци држали земљу и по којима је сада држе и траже, као и од када тражену земљу она и њихови претци непрекидно држе;

б) атар, у коме се пријављено земљиште налази и приближна површина; јесу ли тражено земљиште откупила од бив. господара делом или у целини, када и за коју цену, па ако јесу, онда откупљено земљиште описати као што је изложено;

да ли су бив. господарима и за које време од 1918 године плаћали уобичајени или уговорени део годишњег прихода са земље у новцу или производима; јесу ли код аграрних власти водила спор за земљиште, које држе, и је ли, како и којом одлуком власти вођени спор окончан; обрађују ли земљу под аграрним односом лично и од када непрекидно, као и да ли су на другој страни осигурала опстанак;

в) своје породично и рођено име, занимање, место рођења и место становања (село, општина, срез и бановина), број чланова породице или задруге са назначењем њиховог рођеног имена, занимања, година старости и сродство; имају ли и колико друге земље и на који су је начин прибавили, па ако имају, описати је као што је изложено у тач. б) овога §-а; и

г) пристају ли да у предвиђеном року плате држави накнаду коју она за њих буде платила бив. господарима по одредбама овога закона.

§ 44

Бив. господари дужни су према § 42 овога закона поднети надлежном општинском суду онолико примерака пријава са доказима, колико има лица, која држе њихово земљиште ма по коме основу, више једну.

У пријавама имају навести: атар и приближну површину целокупног земљи-

шта на које полажу господарско право и свих делова земљишта, које држе поједини обрађивачи са назначењем по коме га основу, под којим условима и од када држе; породично и рођено име, занимање и место становања лица, која њихову земљу држе, као и својих предака и предака лица која сада спорно земљиште држе, а од којих и једни и други своје право на земљу доводе; на који су начин они односно њихови претци прибавили господарско право на спорно земљиште и какве доказе о томе подносе; да ли су ранији или садањи држаоци њихово земљиште откупили у целини или делимично, када и за коју цену, па ако јесу, онда откупљено земљиште тачно описати; да ли су им и који од ранијих или садањих обрађивача земљишта и за које време од 1918 године платили уобичајени или уговорени део годишњег прихода са земље у новцу или производима; које су земљиште и у којој површини пријавили за ренту-хак, колико су на име ренте и за које године у готову примили; да ли су до сада примили какву накнаду у земљишту и јесу ли се одrekli права на накнаду за остало земљиште, које држе обрађивачи по ма коме основу; и колику површину од целокупног земљишта сада држе као личну особину (параспур).

За доказивање и утврђивање предњих навода дужни су поднети потребне

доказе и уверења надлежних власти, као и уверење надлежног суда о томе да на пријављеном земљишту нема хипотеке или извод из интабулационих књига, ако их има.

§ 45

Сва лица из §§ 41, 42 и 75 овога Закона дужна су уз писмену пријаву, коју ће поднети у смислу прописа §§ 43 и 44 навести чињенице, које имају да утврде, и поднети све доказе и навести сведоке којима желе да своје наводе и тражења докажу. Податке о пореској класи свих спорних земљишта, у колико нису поднети уз писмене пријаве, прибавиће аграрни судови по званичној дужности од надлежних општинских или пореских власти.

Писмене исправе поднеће у простом препису за суд и за остале парничаре од којих ће оригинале морати показати на рочишту.

§ 46

Лица из §§ 41, 42 и 75 која у остављеном законском року нису поднела писмене пријаве прописане у §§ 43 и 44 овога Закона, могу се накнадно пријавити са својим тражењима непосредно надлежном аграрном суду за време његовог рада у општини у чијем се атару налази спорно земљиште на које полажу обрађивачко или господарско право или за време рада у оближњој општини истог среза, ако се

у њој није нико до тада пријавио. Суд је дужан ове пријаве узети у поступак.

§ 47

Општински суд саставиће списак поднетих пријава у дупликату у који ће пријаве уписивати по реду подношења од стране бив. господара и обрађивача и исте у року од 15 дана од истеклог рока за подношај пријава предати на списак надлежном аграрном суду, који ће на списку, који се општинском суду враћа потврдити пријем.

У рубрику „Приметба” списка поднетих пријава општински суд ће, према својем сазнању или службеним документима, унети кратке податке за сва она лица, која се поднетим пријавама буду огрешила о прописе: §§ 15 и 16 а), б) и в) овога закона, као и све друге основане или званично утврђене податке, којима се доводи у сумњу или оспорава тачност у пријави изнетих навода, па ће такве податке убележити и на полеђини поднете пријаве.

ПОСТУПАК КОД АГРАРНИХ СУДОВА

§ 48

Са сваком пријавом појединог господара, који полаже господарско право на извесно земљиште у атару једне општине на територији аграрног суда, здружиће се

све пријаве лица предвиђених у тач. 1, 2, 3, 4 и 5 § 2 овога закона, која држе делове спорног земљишта и сва ће тражења по тим пријавама као и тражење господара бити предмет једног спора и расправиће се једном пресудом.

Ако која пријава није потпуна аграрни суд позваће наредбом странку да је допуни.

§ 49

Странка, која није способна сама себе претстављати у спору, или је странка маса, заступаће је заступници или стараоци масе, ако их има.

Стране поданике, који се не одазову позиву да дођу на увиђај и рочиште могу претстављати у спору заступници, које им одреди надлежни суд.

§ 50

Оригиналне пријаве са доказима аграрни суд ће предати на увиђај и расмотрење државном заступнику ради одговора.

Државни заступник ће на самим пријавама потврдити да је упознат са садржином пријава и доказа и учинити своје приговоре противу навода и доказа свих парничара на случај да нађе да поднетим доказима нису или не могу доказати своје наводе.

Кад државни заступник да своје одговоре по пријавама, аграрни суд ће одго-

вор државног заступника доставити пријављеним имаоцима господарских права из § 42 овога закона заједно са преписима пријава и доказа осталих парничара на одговор, као што ће и осталим парничарима доставити на одговор препис одговора државног заступника, као и препис пријаве са доказима господара.

Парничне странке дужне су одговорити у року од 8 дана од дана пријема пријава са доказима и одговора државног заступника и то у онолико примерака колико има свих парничара више један.

Одговор ће се предати аграрном суду непосредно или преко поште на повратни рецелис, у коме случају дан предаје пошти узеће се као дан предаје аграрном суду.

§ 51

Кад рок одређен за одговор на пријаву прође суд ће извршити увиђај на лицу места и затим одржати рочиште. На увиђај и рочиште позваће парничне стране. Државном заступнику и геометру дан увиђаја и рочишта саопштиће се на потпис.

На увиђај и рочиште суд позива странке позивом преко надлежног општинског суда најмање на 5 дана пре одређеног рока за увиђај и рочиште. Странкама у позиву наложиће, да на увиђај и рочиште приведу своје сведоке.

Општински суд је дужан позив аграрног суда одмах доставити странци, што ако не учини, претседник аграрног суда казниће одговорног општинског часника новчано 500—1000 динара у корист државне касе.

Пресуда претседника аграрног суда је извршна и противу ње нема места жалби.

§ 52

Увиђај ће се вршити у присуству парничара и државног заступника, а уз помоћ геометра, који ће извршити премер земљишта и направити скицу. У почетку увиђаја странка ће показати спорна имања и дати објашњења, која су потребна за извршење увиђаја.

Суд ће на увиђају испитати сведоке под заклетвом уносећи у протокол увиђаја кратку садржину њихових изјава, а поред тога суд ће увиђајем извидети и све оно, што је по прописима овога закона потребно за пресуђивање спорног предмета. Нарочито треба да се утврди објекат спора и његова главна обележја: место, атар, назив, мере, границе, граничари, врста и површина земљишта.

§ 53

Премер земљишта извршиће геометар, одређујући његове границе, граничаре, мере граничних страна и површину. На

граничним странама ће поставити сталне граничне тачке и затим израдити скицу у коју ће учртати све важније детаље извршеног мерења.

Постављање граничних тачака пада на терет лица, које полаже право на мерење земљиште по прописима овога закона.

§ 54

По завршеном увиђају и геометарским радовима аграрни суд ће одржати рочиште за пресуђење спора.

У записник извиђања уносе се из исказа странака све чињенице од важности за решење спора, као и искази сведока.

§ 55

Извиђање је усмено и јавно. Поравнања не могу се вршити.

На рочишту прочитаће се све пријаве са доказима, сви одговори и протокол увиђаја, испитати и заклети на своје исказе сведоци на које су се парничне стране раније позвале и које су привеле, а који раније нису испитани, ако аграрни суд нађе да су њихови искази од утицаја на пресуђење спора.

Пошто парничари даду потребну реч и пошто извиђање буде завршено, парничари ће своју реч на рочишној белешци (записнику) потписати ако су писмени, а неписмене ће суд потписати, с тим, да они

ставе уобичајени знак поред потписа (крст или отисак прста).

Рочишна белешка садржаваће:

1) породично и рођено име парничара или њихових пуномоћника и заштитника, ако их има;

2) породично и рођено име председника, чланова суда и деловође, који су спор извиђали;

3) парнични предмет;

4) све што је усмено извиђено, а доприноси решењу спора;

5) закључења судска, у колико не би била у особеном акту изложена;

6) исказ сведока, у колико то није учињено у записнику увиђаја.

Рочишну белешку овериће председник аграрног суда и деловођа.

§ 56

У свима споровима предвиђеним овим законом нема места мешању нити позивању у заштиту.

Једино се допушта, а и налаже парничарима, да у пријави наведу од кога своје право доводе, па ако исто од другог доводе, да то докажу.

§ 57

На захтев парничара одређено рочиште за извиђање и суђење неће се одлагати.

Ако сам суд нађе, да му је ради доношења одлуке потребно да допуни извиђање, он ће рочиште прекинути, одмах на лицу места допунити извиђање и затим рочиште наставити.

Недолазак странака, које су на рочиште позване, неће спречити суд, да донесе одлуку, ако је предмет извиђен.

§ 58

По извршеном и закљученом извиђању на рочишту аграрни суд ће изрећи своју пресуду којом ће расправити сва спорна питања.

Пресуду ће изрећи по своме слободном уверењу основаном на целокупном извиђању узевши у оцену све наводе и доказе парничара.

У пресуди мора бити:

1) назив суда са назначењем је ли надлежан или одређен;

2) основ тражења, мере, границе, површина земљишта и остала његова обележја;

3) породична и рођена имена свију парничара, њихових пуномоћника, заступника и заштитника, занимање и место становања;

4) предмет спора;

5) породична и рођена имена претседника и чланова суда, који су пресудили и деловође, који је био при пресуђењу;

6) које је суд доказе парничара уважио, а које одбацио и зашто;

7) по којим је законским прописима пресуда изречена;

8) досуђује ли се коме од парничара ишта, или се одбија;

9) број под којим је, место где је, и време, кад је пресуда изречена.

По споровима предвиђеним овим законом неће се досуђивати парнични трошкови.

§ 59

Пресуда аграрног суда, издата у смислу прописа §§ 57 и 58, гласиће на пријављеног старешину обрађивачке или господарске породице (задруге), кога је у праву, које му се пресудом признаје затекло обнародовање Претходних одредаба за припрему аграрне реформе од 27 фебруара 1919 године. Ако такав старешина породице или задруге није био жив у времену подношења пријаве, па је пријаву поднео који други члан породице (задруге) по праву које има по прописима општег грађанског законика или других закона, пресуда ће гласити на њега, а обухватиће све претставнике лозе умрлог старешине породице или задруге, који су по прописима општег грађанског законика или других закона наследници умрлог старешине породице или задруге.

Деоба обрађивачке породице или задруге после ступања на снагу Претходних

одредаба за припрему аграрне реформе неће се узимати у обзир, већ се све посебно поднете пријаве имају сматрати као пријава једне исте породице (задруге), па ће се по њој донети само једна пресуда. На случај деобе чланова породице (задруге) после издате пресуде о признатом обрађивачком праву важиће односни прописи општег грађанског законика или других закона.

§ 60

Пресуда мора осим тога да садржи одредбе:

1) на које се земљиште признаје господарско право пријављеном лицу из § 42 овога закона;

2) који се делови таквог земљишта досуђују пријављеним лицима из § 46 и под којим условима откупљује држава за њих или за интересенте из § 12 та земљишта од бив. господара, као и са којим земљиштима се има поступити по § 5 овога закона;

3) које се земљиште и у којој се површини оставља по § 7 манастирима као потребан минимум за одржавање, а које се и у којој површини оставља бившем господару на слободно уживање као одређени минимум или његова лична особина (параспур, беглук).

4) колико сваком од пријављених лица из § 42 има да плати држава на име накнаде особено за свако пријављено

лице из § 41, а колико укупно за сва оваква лица;

5) о полагању досуђене накнаде код надлежног суда за измирење хипотекарних потраживања, ако таква постоје; и

6) о убаштињењу лица из § 41 на имања која су им досуђена по одредбама овога закона под теретом хипотеке државе као повериоца за суме које она за њих плаћа господару и које су она дужна накнадити држави.

Пресуда се доноси већином гласова. Одвојено мишљење пише се укратко испод текста пресуде. Свака пресуда мора бити образложена.

Оригиналну пресуду потписује председник и сви чланови суда са деловођом, а препис за странке само председник и деловођа.

На препису се ставља печат.

§ 61

Препис пресуде суд предаје странкама и државном заступнику на рецепис по прописима закона о поступку судском у грађанским парницама, који важи за територију надлежности аграрног суда.

Изузетно ће се поступити са пресудом, која би се имала предати пријављеном лицу из § 42, а кад се утврди постојање хипотеке на пријављено земљиште. Њему ће се пресуда саопштити на потпис.

ДОКАЗИ

§ 62

У аграрним споровима допуштена су сва доказна сретства предвиђена у закону о судском поступку у грађанским парницама, који важе за територију надлежног суда изузимајући главну заклетву.

Сведоци се испитују без обзира на вредност спора.

Извештаји власти потребни за расправу спора, а по тражењу државног заступника, прибављају се по званичној дужности.

Колика ће бити доказна снага свих доказних сретстава оставља се аграрном суду на слободну оцену.

Прописи кривичног закона о кривоклетству примениће се и овде на парничаре и сведоке, ако буде таквих случајева.

ЖАЛБЕ

§ 63

Против пресуде аграрног суда незадовољна страна може изјавити жалбу Вишем аграрном суду у Скопљу.

У жалби треба навести у колико се пресуда напада и са којих разлога. Нови докази не могу се подносити уз жалбу.

Жалбу могу изјавити и странке и државни заступник у року од 14 дана по пре-

даји односно саопштењу пресуде, нерачунајући дан предаје.

Ако последњи дан рока падне у празнични дан онда се узима за дан рока први дан по празнику.

Жалба се подноси оном аграрном суду, који је пресуду изрекао, непосредно или преко поште на повратни рецепис, у коме случају дан предаје пошти узима се као дан предаје суду.

Ако је жалба неблаговремена аграрни суд ће исту одбацити и о томе решењем известити жалиоца, који противу таквог решења има право жалбе Вишем аграрном суду у одређеном року по овом закону.

Ону пресуду против које се странка није жалила аграрни суд ће одлуком огласити за извршну и известити странке и Министарство пољопривреде.

§ 64

Виши суд разматра пресуде аграрних судова у другом и последњем степену по жалби.

§ 65

Виши суд прочитаће пресуду, жалбу и остала акта и донеће одлуку већином гласова.

Виши аграрни суд води записник, у који се уписује: место, дан седнице, породично и рођено име претседника и чланов-

ва Вишег суда и деловође, породично и рођено име странака и државног заступника и предмет спора. У записник се укратко уписује судска одлука са разложима. Одвојена мишљења бележе се са кратким образложењем.

§ 66

Виши аграрни суд према стању ствари, доказима и своме убеђењу може пресуду аграрног суда одобрити или преиначити, ако је ствар довољно извиђена, иначе предмет вратити на дослеђење надлежном аграрном суду или надлежној опште управној власти првог степена, ако је аграрни суд већ завршио рад, и по том донети одлуку.

Пресуда Вишег аграрног суда одмах је извршна.

Виши суд предаје своју пресуду у препису странкама на рецепис преко опште управне власти првог степена, а у случају предвиђеном у ст. 2 § 61 саопштиће пресуду странкама на потпис преко опште управне власти.

ЗАВРШНА И ПРЕЛАЗНА НАРЕЂЕЊА

§ 67

Одредбе из главе XXVIII кривичног закона, које се односе на судије редовних судова и државне чиновнике и службени-

ке грађанског реда у погледу кажњивих дела учињених у вршењу службене дужности, важе и за претседнике, чланове суда, државне заступнике и деловође судова одређене по овом закону.

§ 68

У колико овим законом није друкчије наређено примениће се прописи закона о поступку судском у грађанским парницама, који важе за територију надлежности аграрног суда.

§ 69

Земљишта која држава откупљује за обрађиваче по §§ 6, 7, 10 и 12 овога Закона оптеретиће се по службеној дужности хипотеком за рачун државе као повериоца по пропису § 71 Закона и она јој служи као залога до коначне исплате дуга.

§ 70

Ако је земљиште, уступљено обрађивачима по овом закону, оптерећено хипотеком пре 27 фебруара 1919 године, досуђена накнада у готовом неће се предати бив. господару већ ће се накнада са овеним преписима пресуда аграрног суда и Вишег аграрног суда положити у депозит код надлежног суда, који ће депозит расправити и подмирити потраживања хипотекарних поверилаца из дела накнаде који је код суда депонован.

Депоноване суме код суда јамче за онај део хипотекарних терета, који сразмерно пада на откупљено земљиште. Ако се поверилац и бив. господар не буду споразумели о подели депозита, суд ће поделу извршити и депозит расправити по прописима грађанског судског поступка.

Ако су земљишта под аграрним односима предвиђеним у § 2 овога закона оптерећена хипотеком после 27 фебруара 1919 године противно забрани чл. 22 претходних одредаба за припрему аграрне реформе има се извршено оптерећење сматрати ништавним.

§ 71

Аграрни судови или виши аграрни суд доставиће оверени препис извршне пресуде са скицом земљишта надлежном грађанском суду с молбом, да се новим власницима према извршној пресуди изда баштинска тапија.

По овим молбама надлежни судови издаваће нове тапије без учешћа општинског суда у смислу одредаба Закона о издавању тапија на подручју Касационог суда у Београду и Великог суда у Подгорици од 30 маја 1931 године, пошто их претходно уведу у књигу тапија.

Пре предаје тапије лицима, која према пресудама, на основу којих се убаштињавају, имају држави да плате накнаду за земљиште, коју држава има да плати бив.

господарима, суд ће за обезбеду одговарајућих сума за рачун државе као повериоца одобрити хипотеку на земљишта описана у тапијама, а скинути хипотеку, која је за рачун поверилаца стављена бив. господарима као дужницима, са имања на која се поменутих лицима издаје тапија.

Једним истим решењем суд ће решити да се тапија изда, упише у књигу тапија, одобри хипотека за рачун државе и скине хипотека са имања које је обухваћено новом тапијом.

Одобрену хипотеку за рачун државе суд ће увести у интабулационе књиге у које ће ставити дан издања и број нове тапије, као што ће у истим књигама приметити скинуће раније интабулације стављајући тако исто дан и број нове тапије.

Кад суд изда баштинску тапију новом сопственику доставиће Министарству пољопривреде оверени препис тапије с позивом на односну пресуду аграрног суда. Ако се тапија издаје новом сопственику са одобреном хипотеком за рачун државе, суд ће уз доставу преписа тапије поднети извештај, да је у смислу односне пресуде аграрног суда одобрену хипотеку унео у интабулационе књиге.

За издавање тапије, стављање и скидање хипотеке неће се наплаћивати никаква такса.

§ 72

За земљишта, која се уступе обрађивачима по ст. 2 §§ 7 и 78 овога закона,

важе у погледу убаштињења прописи закона о насељавању.

§ 73

Обрађивачи из § 2 овога закона, који су од бив. господара откупили земљишта под аграрним односом пре ступања на снагу овога закона, задржавају откупљена земљишта, а аграрни односи, који су постојали на таквим земљиштима сматрају се потпуно ликвидираним, те се ни обрађивачи ни бив. господари не могу користити прописима овога закона.

Ако обрађивачи немају другог сопственог земљишта, а откупљено им није довољно за издржавање њихових породица, могу се ако имају услова, користити прописима Закона о насељавању.

§ 74

За спорове, који нису изрично предвиђени овим законом, важе прописи општег грађанског закона.

§ 75

Забрањује се бив. господарима, да њихово право на накнаду за земљиште могу уступити коме другом лицу, а у колико је такво уступање уследило пре ступања на снагу овога закона, проглашава се ништавним.

§ 76

1. Бивши господари могу само за пријем досуђене накнаде издати и другим лицима пуномоћија, али ће она важити само онда, ако су издата и потврђена после позива, који је упућен бившем господару ради пријема накнаде по овом Закону. Сва до сада издана пуномоћија која се односе на уређење ових односа, престају важити ступањем на снагу овог Закона.

2. Аграрни судови су овлашћени да на захтев странке (односно њених наследника), ревидирају све уговоре и из њих проистекле правне послове, као и све правне послове било у којој форми извршене до ступања на снагу овога Закона.

3. Ако суд утврди, да је странка тим пословима неправилно оштећена, има по службеној дужности ове уговоре, као и све правне послове поништити.

4. Досуђена накнада по овом Закону не подлежи забрани и попису.

§ 77

За она лица, која су од отсељених чивчија или других обрађивача откупила земљу са свима обавезама таквог обрађивача према држави и бив. господарима, важе прописи овога закона као и за остале обрађиваче из §§ 4, 6, 7, 10 и 12 овога закона.

§ 78

По свима предметима, по којима су вођени спорови код аграрних и опште управних власти по прописима закона о претходним одредбама за припрему аграрне реформе, који се даном ступања на снагу овога закона буду затекли код поменутих власти, Државног савета и управних судова, прекинуће се свако даље поступање, па било да су по њима донете или нису надлежне одлуке.

§ 79

Све овакве предмете, као и предмете по којима су раније донете надлежне одлуке, власти означене у претходном §-у послаће надлежним органима опште управне власти првог степена, које ће их предати надлежним аграрним судовима одмах по њиховом образовању, а сви заинтересовани, који су водили спорове, па било да су они расправљани или нису, морају се обратити пријавама за њихово поновно расправљање код надлежних аграрних судова по прописима овога закона.

§ 80

Виши аграрни суд и аграрни судови ће све своје извршне пресуде доставити у овереном препису Министарству пољопривреде ради издавања налога Министарству финансија за исплату досуђене

накнаде бившим господарима и ради задужења обрађивача из тач. 2, 3, 4 и 5 § 2 овога закона.

§ 81

Државни заступници при аграрним судовима заступају државу у свима појављеним споровима по овоме закону, па су дужни да штите њене интересе, те ће и сва наређења и упутства за свој рад примати од Министарства пољопривреде или непосредно од његових изасланика.

§ 82

По завршеном раду аграрни судови и Виши аграрни суд сва своја акта, књиге и печат предаће Врховном повереништву аграрне реформе у Скопљу.

§ 83

Министар пољопривреде прописаће Правилник за извршење овога закона, а Министар финансија издаће Правилник за извршење оних одредаба овога закона, које се односе на исплату накнаде и на осталу финансијску службу по овом закону.

§ 84

Бившим сопственицима и бившим сопственицима господарских права, који су на основу раније закључених међународ-

них конвенција и уговора оптирали за турско поданство и отселили се из земље, а којима би се на основу овога закона имала исплатити нека оштета за право које им се одузима или им је раније одузето у сврхе аграрне реформе, неће се исплаћивати предвиђена оштета до даљег законског наређења.

§ 85

Сума од 100,000.000 динара предвиђена за исплату накнаде бившим господарима има се у целом износу исплатити. У случају, да после исплате свих правноснажних пресуда извесна сума претекне, има се иста сразмерно исплатити бившим власницима према износу досуђених сума.

§ 86

Овлашћује се Министар пољопривреде да може издати попуњен целокупан текст Закона о уређењу аграрних односа у ранијим покрајинама Јужне Србије и Црне Горе од 5 децембра 1931 године са његовим изменама и допунама.¹⁾

¹⁾ Одредба овог §-а унета је из другог дела измена и допуна (§ 67), јер се истовремено односи и на измене и допуне Закона о уређењу аграрних односа (I део).

МИ АЛЕКСАНДАР I

по милости Божјој и вољи Народној

КРАЉ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ОБЈАВЉУЈЕМО СВИМА И СВАКОМЕ, ДА СУ:

НАРОДНА СКУПШТИНА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ,
САЗВАНА УКАЗОМ ОД 19 ОКТОБРА 1932 ГОДИНЕ У РЕДОВАН САЗИВ
ЗА 20 ОКТОБАР 1932 ГОДИНЕ НА СВОМ LIИ РЕДОВНОМ САСТАНКУ,
ОДРЖАНОМ 14 ЈУНА 1933 ГОДИНЕ У БЕОГРАДУ, И

СЕНАТ КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ,
САЗВАН УКАЗОМ ОД 19 ОКТОБРА 1932 ГОДИНЕ У РЕДОВАН САЗИВ
ЗА 20 ОКТОБАР 1932 ГОДИНЕ НА СВОМЕ 38 РЕДОВНОМ САСТАНКУ,
ОДРЖАНОМ 20 ЈУНА 1933 ГОД. У БЕОГРАДУ, РЕШИЛИ И ДА СМО
МИ ПОТВРДИЛИ И ПРОГЛАШУЈЕМО:

ЗАКОН

о изменама и допунама Закона о уређењу аграрних
односа у ранијим покрајинама Јужне Србије и Црне
Горе од 5 децембра 1931 године

који гласи:

I ДЕО

Измене и допуне Закона о уређењу аграрних
односа у ранијим покрајинама Јужне Србије и
Црне Горе од 5 децембра 1931 године.

§ 1

У § 1 тач. 3 став 1 изостављају се речи: „рен-те и”, а иза тачке 3 додаје се нови став који гласи:

„У крајевима, који су по Берлинском уговору од 1878 године присаједињени ранијој Кнежевини Црној Гори, расправиће се само аграрни односи из тачке 1 § 2 Закона, у колико су засновани у тим крајевима још за време турске владавине и до данас нису уређени нити је престало њихово трајање, а односи из тачке 2, 3, 4 и 5 § 2 Закона не могу се по начину заснивања, циљу постанка и дужини трајања сматрати као аграрни односи, па се неће ни расправљати по одредбама овог Закона.”

§ 1-а

У тексту тач. 1) § 2 изостављају се у другом реду речи „у времену од најмање 10 година у назад, рачунајући од” и место њих се ставља реч „до”, а изостављају се алинеје под 2 тач. 1) и 2) § 2 овога Закона.

§ 2

У § 4 став 1 мења се реченица иза речи „земљишта” и гласи: „Које држе непрекидно по чивчијском праву и основу, а стално га обрађују са својим породицама односно задругама”.

§ 3

Параграфи 5 и 6 стављају се ван снаге, а § 7 добија нов број 5, па се последњи део реченице мења и гласи: „по прописима §§ 4 и 6 овог Закона.”

§ 4

Параграф 8 добија нови број 6 и у ставу 1 у место завршних речи „од 5 хектара” долази реченица „од оне површине коју та породица обрађује”.

§ 5

Параграф 9 ставља се ван снаге, а у тексту § 10 који добија нови број 7 мења се „§ 8” у „§ 6” и после става 2 додаје нови став који гласи:

„Арендаторима се не може од обрађиваног манастирског земљишта оставити већа површина од 5 хектара.”

§ 6

Параграф 11 добија нови број 8, а § 12 мења се и као нови § 9 гласи:

„Овај Закон односи се само на земљиште ван грађевинског реона вароши и варошица.”

§ 7

У тексту става 1 § 13 који добија нови број 10 мења се „§ 8” у „§ 6”, а § 14 добија нови број 11.

§ 8

Параграф 15 мења се и као нови § 12 гласи:

„Земљишта под аграрним односима која претекну после извршеног откупа по §§ 4, 6 и 10 овога Закона, употребиће се по прописима Закона о насељавању Јужних крајева. Од овог земљишта доделиће се потребан минимум земље за обрађивање у површини одређеној по § 11 Закона о насељавању Јужних крајева оним бившим господарима, нашим држављанима, који то затраже и изјаве да ће примљену земљу обрађивати са својим породицама. Ако вишак преостале земље по извршеном откупу буде мањи од одређене насељеничке земље онда ће се цео вишак доделити као минимум бившем господару. При одређивању овог минимума за обрађивање има се у исти урачунати и земљиште, које је бив. господару остављено као лична особина (параспур, беглук).

Остала земљишта која буду претекла по извршеном откупу и одређивању предвиђеног минимума бив. господарима доделиће се по одредбама Закона о насељавању првенствено месним аграрним интересентима, који ће бити дужни да прим-

љена земљишта исплате држави по прописима овога Закона.”

§ 9

У насловном тексту изнад § 16 изостављају се речи „и рента”, а у § 16 који добија нови број 13 у ставу 1 изостављају се на два места речи „и право на ренту” и у насловном тексту и у тексту става 1 и 2 § 16 после речи „за земљиште” додаје се „(господарско право)”.

§ 10

У § 17 који добија нови број 14 изостављају се речи „и неисплаћену ренту”, а речи: „по §§ 6, 8, 9, 10, 13 и 15 овога Закона” замењује се речима „по §§ 6, 7, 10 и 12 овога Закона”.

§ 11

У § 18 који добија нови број 15 изостављају се речи „ни” и „ни рента”, а на крају у место тачке ставља се запета (,) и додаје нова реченица „као и за земљишта која су им остављена као потребан минимум за обрађивање”.

§ 12

У § 19 који добија нови број 16 у првој реченици текста у место наведених параграфа долазе §§ 4, 6, 7, 10, 12 и 14, а тачка в) мења се и гласи:

„в) која земљу под аграрним односом не обрађују лично са својим породицама”.

§ 13

Параграф 20 добија нови број 17 и став 1 мења се и гласи:

„Бившим господарима за земљишта под односима из § 2 овога Закона држава ће дати накнаду у готовом новцу која износи:

1) За сва земљишта I, II, III и IV катастралне класе вредност чистог катастралног прихода II катастралне класе; и

2) За сва земљишта осталих катастралних класа исплатиће накнаду мању за 30% од вредности II катастралне класе. За катастрални чист приход земљишта узима се онај, који је утврђен по једном хектару у лестицама катастралног чистог прихода за срезове Србије и Црне Горе, које су објављене 25 маја 1929 године, а утврђене од комисије за утврђивање чистог прихода од земљишта, а на основу Закона о непосредним порезима од 8 фебруара 1928 године и Уредбе о делокругу и начину рада комисије за утврђивање чистог прихода од 9 маја 1928 године”.

§ 14

Параграф 21 који добија нови број 18 мења се и гласи:

„1) На пресуђене суме по претходном параграфу за вредност одузетог земљишта плаћа држава интересентима ренту 3% почев са 1919 годином па до дана доношења пресуде.

2) Ова досуђена сума за ренту по овом параграфу уноси се у пресуду посебно у оноликој суми у колико до сада није исплаћена од стране Министарства пољопривреде.

3) До сада исплаћена рента бив. господарима неће се обрачунавати приликом одређивања накнаде по овом Закону”.

§ 15

Параграф 22 који добија нови број 19 мења се и гласи:

„За све земљиште под аграрним односом из § 2 овог Закона плаћа држава накнаду бив. господарима”.

§ 16

Параграф 23 који добија нови број 20 мења се и гласи:

„1) За сва земљишта по § 2 овога Закона држава ће бив. господарима исплатити накнаду у износу од 100,000.000 динара у готовом новцу. У ову суму не улази рента.

2) При Државној хипотекарној банци устављава се фонд за ликвидацију аграрних односа из § 2 овог Закона у износу од 100,000.000 динара”.

§ 17

Параграф 24 који добија нови број 21 мења се и гласи:

„Министар финансија дужан је за исплату накнаде бив. господарима у току идуће три буџетске године, а од почетка 1934/35 буџетске године, да осигура сразмерно потребне износе за исплату правноснажних пресуда аграрних судова и да их уноси у фонд за ликвидацију аграрних односа при Државној хипотекарној банци, по претходном параграфу”.

§ 18

Параграф 25 који добија нови број 22 мења се и гласи:

„Сви издаци, који су у вези са извршењем овога Закона, као награде (дневнице) лицима из § 39 овога Закона и сви материјални издаци потребни за функционисање судова предвиђени овим Законом и неисплаћена рента, као и други издаци, падају на терет кредита који се имају особено буџетом предвидети”.

§ 19

Параграфи 26, 27, 28 и 29 укидају се, а § 30 који добија нови број 23 мења се и гласи:

„Државна хипотекарна банка је дужна из фонда за ликвидацију аграрних односа из § 2 овога Закона вршити исплате накнада сваком господару чим поднесе правноснажну пресуду аграрног суда најдаље у року од 3 месеца по издатом налогу Министарства пољопривреде.

Државна хипотекарна банка може упућивати по изјављеној жељи интересената накнаде и чеком преко Поштанске штедионице”.

§ 20

После § 23 уноси се нови § 24 који гласи:

„Бив. господари примаће и даље ренту (хак) закључно са оном годином у којој за односно земљиште приме правноснажну пресуду надлежног аграрног суда, па ће за ту сврху Министар пољопривреде осигурати у буџету потребне кредите. За земљишта по којима пресуде аграрних судова постану правноснажне у буџетској 1933/34 години рента се исплаћује током исте буџетске године.”

§ 21

После § 24 уноси се нови § 25 који гласи:

„Исплата накнаде бив. господарима по пресудама аграрних судова вршиће се оним редом којим судске пресуде буду постале правноснажне, односно по реду пријава за исплату”.

§ 22

У § 31 који добија нови број 26 став 1 мења се и гласи:

„Обрађивачи земљишта на којима постоји гос-подарско право, којима је пресудом досуђено зем-љиште уз државни откуп по §§ 6, 7 и 10 овога Закона, дужни су откупљено земљиште отплатити држави по цени, која буде пресудом утврђена, у 10 једнаких годишњих рата без интереса од којих прва пада 1 јануара иза оне године у којој је пресуда аграрног суда постала правноснажна. Исто важи и за интересенте који добијају земљи-ште у смислу § 12 овога Закона”.

§ 23

У тексту § 32 који добија нови број 27 речи „коју држава буде исплатила” замењују се речима „коју је држава исплатила”.

§ 24

Параграф 33 који добија нови број 28 мења се и гласи:

„Лица из тач. 2, 3, 4 и 5 § 2 Закона дужна су отплате дуга редовно полагати сваке године над-лежним пореским управама, које ће примљене су-ме књижити као редован приход од отплате дуга.

Ко задоцни са отплатом једне рате дужан је платити за протекло време отплату са 6% интере-са. Ако буде и по други пут задоцнио са отплатом пореска управа наплатиће дужне суме отплата и интереса административним, а по потреби и суд-ским извршењем”.

После става 2 додаје се нови став 3 који гласи:

„Министарство пољопривреде достављаће Ми-нистарству финансија за оделење државних дуго-ва и државног кредита све потребне податке по правоснажним пресудама аграрних судова, у ко-лико се односе на обрађиваче из тач. 2, 3, 4 и 5 § 2,

а ради наплате накнаде, коју држава за њих плаћа бив. господарима”.

§ 25

Параграф 34 добија нови број 29, а у § 35 који добија нови број 30 изостављају се речи „ренту и”.

§ 26

Параграфи 36 и 37 добијају нове бројеве 31 и 32, а у 2 алинеји § 38 који добија нови број 33 изостављају се речи „или према потреби активни и пензионисани чиновници аграрне реформе”; док § 39 добија нови број 34, а у тексту § 40 који добија нови број 35 мењају се „§§ 38 и 39” у „§§ 33 и 34”.

§ 27

Параграфи 41, 42, 43 и 44 добијају нове бро-јеве 36, 37, 38 и 39, а у § 45 који добија нови број 40 у ставу 1 на крају иза речи „таксу” ставља се место тачке запета (,), па додаје „као ни таксу за уверење и све исправе, којима желе да докажу своје наводе и тражења заснована на Закону”.

§ 28

Параграф 46 добија нови број 41, а у § 47 који добија нови број 42 изостављају се на крају става 2 речи „и ренту”.

§ 29

У почетном тексту § 48 који добија нови број 43 мења се „§ 46” у „§ 41” и у тач. б) у место прве реченице која се завршава са граничарима долази реченица „атар, у коме се пријављено земљиште налази и приближна површина”.

§ 30

У почетном тексту § 49 који добија нови број 44 мења се „§ 47” у „§ 42” и у ставу 2 у место речи „тачан опис под тач. б) претходног §-а” долазе речи „атар и приближну површину”, а после речи „и за које године у готову примили” ставља се тачка и запета(;), па изостављају све речи до следеће тачке и запете.

§ 31

Став 1 § 50 који добија нови број 45 мења се и гласи:

„Сва лица из §§ 41, 42 и 75 овога Закона дужна су уз писмену пријаву, коју ће поднети у смислу прописа §§ 43 и 44 навести чињенице, које имају да утврде, и поднети све доказе и навести сведоке којима желе да своје наводе и тражења докажу. Податке о пореској класи свих спорних земљишта, у колико нису поднети уз писмене пријаве, прибавиће аграрни судови по званичној дужности од надлежних општинских или пореских власти”.

§ 32

После § 45 уноси се нови § 46 који гласи:

„Лица из §§ 41, 42 и 75 која у остављеном законском року нису поднела писмене пријаве прописане у §§ 43 и 44 овога Закона, могу се накнадно пријавити са својим тражењима непосредно надлежном аграрном суду за време његовог рада у општини у чијем се атару налази спорно земљиште на које полажу обрађивачко или господарско право или за време рада у оближњој општини истог среза, ако се у њој није нико до тада пријавио. Суд је дужан ове пријаве узети у поступак”.

§ 33

У тексту § 51 који добија нови број 47 мењају се у другом ставу „§§ 18 и 19” у „§§ 15 и 16”, а § 52 добија нови број 48.

§ 34

У § 53 који добија нови број 49 додаје се нови став који гласи:

„Стране поданике, који се не одазову позиву да дођу на увиђај и рочиште могу претстављати у спору заступници, које им одреди надлежни суд”.

§ 35

У тексту става 3 § 54 који добија нови број 50 мења се „§ 47” у „§42”, и у ставу 1 § 55, који добија нови број 51 изоставља се реч „обе”, а §§ 56, 57, 58, 59, 60, 61 и 62 добијају нове бројеве 52, 53, 54, 55, 56, 57 и 58.

§ 36

После § 58 уноси се нови § 59 који гласи:

„Пресуда аграрног суда, издата у смислу прописа §§ 57 и 58, гласиће на пријављеног старешину обрађивачке или господарске породице (задруге), кога је у праву, које му се пресудом признаје затекло обнародовање Претходних одредаба за припрему аграрне реформе од 27 фебруара 1919 године. Ако такав старешина породице или задруге није био жив у времену подношења пријаве, па је пријаву поднео који други члан породице (задруге) по праву које има по прописима општег грађанског законика или других закона, пресуда ће гласити на њега, а обухватиће све претставнике лозе умрлог старешине породице или задруге, који су по прописима општег грађанског законика или других закона наследници умрлог старешине породице или задруге.

Деоба обрађивачке породице или задруге после ступања на снагу Претходних одредаба за припрему аграрне реформе неће се узимати у обзир, већ се све посебно поднете пријаве имају сматрати као пријава једне исте породице (задруге), па ће

се по њој донети само једна пресуда. На случај деобе чланова породице (задруге) после издате пресуде о признатом обрађивачком праву важиће односни прописи општег грађанског законика или других закона."

§ 37

У тексту § 63 који добија нови број 60 мењају се: „§ 47" у „§ 42", „§ 46" у „§ 41", „§ 15" у „§ 12" и „§ 7" у „§ 5".

Тачка 3 мења се и гласи:

„3) које се земљиште и у којој се површини оставља по § 7 манастирима као потребан минимум за одржавање, а које се и у којој површини оставља бившем господару на слободно уживање као одређени минимум или његова лична особина (параспур, беглук)".

У тач. 4) изостављају се речи „и колико на име ренте", а у тач. 5 речи „и ренте".

§ 38

У тексту § 64 који добија нови број 61 мења се „§ 47" у „§ 42", а у ставу 2 § 65 који добија нови број 62 изостављају се речи „по нахођењу суда"; док §§ 66, 67 и 68 добијају нове бројеве 63, 64 и 65.

§ 39

У тексту става 3 § 69 који добија нови број 66 мења се „§ 64" у „§ 61", а §§ 70 и 71 добијају нове бројеве 67 и 68.

§ 40

Параграф 72 који добија нови број 69 мења се и гласи:

„Земљишта која држава откупљује за обрађиваче по §§ 6, 7, 10 и 12 овога Закона оптеретиће

се по службеној дужности хипотеком за рачун државе као повериоца по пропису § 71 Закона и она јој служе као залога до коначне исплате дуга".

§ 41

У § 73 који добија нови број 70 у ставу 1 речи „у обвезницама" замењују се речима „у готовом", „обвезнице" са „накнада" и у претпоследњем реду 1 става изостављају се речи „у обвезницама", а у почетном реду става 2 реч „обвезнице" замењује се са „суме".

§ 42

У § 74 који добија нови број 71 став 1 мења се и гласи:

„Аграрни судови или виши аграрни суд доставиће оверени препис извршне пресуде са скицом земљишта надлежном грађанском суду с молбом, да се новим власницима према извршној пресуди изда баштинска тапија".

После става 5 додаје се нови став који гласи:

„Кад суд изда баштинску тапију новом сопственику доставиће Министарству пољопривреде оверени препис тапије с позивом на односну пресуду аграрног суда. Ако се тапија издаје новом сопственику са одобреном хипотеком за рачун државе, суд ће уз доставу преписа тапије поднети извештај, да је у смислу односне пресуде аграрног суда одобрену хипотеку унео у интабулационе књиге".

§ 43

У тексту § 75 који добија нови број 72 мењају се „§§ 10 и 77" у „§§ 7 и 78", а § 76 ставља се ван снаге.

§ 44

Параграфи 77 и 78 добијају нове бројеве 73 и 74, а у § 79 који добија нови број 75 изостављају се речи „ренту и".

§ 45

Параграф 80 који добија нови број 76 мења се и гласи:

„1. Бивши господари могу само за пријем досуђене накнаде издати и другим лицима пуномоћја, али ће она важити само онда, ако су издата и потврђена после позива, који је упућен бившем господару ради пријема накнаде по овом Закону. Сва до сада издана пуномоћја која се односе на уређење ових односа, престају важити ступањем на снагу овог Закона.

2. Аграрни судови су овлашћени да на захтев странке (односно њених наследника), ревидирају све уговоре и из њих проистекле правне послове, као и све правне послове било у којој форми извршене до ступања на снагу овог Закона.

3. Ако суд утврди, да је странка тим пословима неправилно оштећена, има по службеној дужности ове уговоре, као и све правне послове поништити.

4. Досуђена накнада по овом Закону не подлежи забрани и попису”.

§ 46

У тексту § 81 који добија нови број 77 уместо наведених параграфа у завршној реченици долазе „§§ 4, 6, 7, 10 и 12”, а §§ 82 и 83 добијају нове бројеве 78 и 79.

§ 47

Параграф 84 укида се.

§ 48

Параграф 85 који добија нови број 80 мења се и гласи:

„Виши аграрни суд и аграрни судови ће све своје извршне пресуде доставити у овереном препису Министарству пољопривреде ради издавања налога Министарству финансија за исплату досу-

ђене накнаде бившим господарима и ради задужења обрађивача из тач. 2, 3, 4 и 5 § 2 овога Закона”.

§ 49

Параграфи 86 и 87 добијају нове бројеве 81 и 82, а у тексту § 88 који добија нови број 83 изостављају се речи: „ренте и”, запета (,) после речи „накнаде” и речи „на сву службу по обвезницама”; док §§ 89 и 90 добијају нове бројеве 84 и 85.

§ 49-а

Сума од 100.000.000 динара предвиђена за исплату накнаде бившим господарима има се у целом износу исплатити. У случају, да после исплате свих правноснажних пресуда извесна сума претекне, има се иста сразмерно исплатити бившим власницима према износу досуђених сума.

24 јуна 1933 године
у Београду

АЛЕКСАНДАР с. р.

Министар пољопривреде,

Д-р Томашић с. р.

Видео и ставио Државни печат,
Чувар Државног печата,
Министар правде,

Б. Максимовић с. р.

Претседник Министарског савета,

Д-р М. Сршкић с. р.

(Следују потписи осталих г. г. Министара)

На основу § 83 Закона о уређењу аграрних односа у ранијим покрајинама Јужне Србије и Црне Горе, прописујем

ПРАВИЛНИК

за извршење Закона о уређењу аграрних односа у ранијим покрајинама Јужне Србије и Црне Горе од 5 децембра 1931 године са његовим изменама и допунама од 24 јуна 1933 године.

Опште одредбе

Члан 1

(§§ 1 и 2 Закона)

Законско подручје.

(¹) По Закону о уређењу аграрних односа расправиће се аграрни односи и спорови у крајевима Јужне Србије и Црне Горе под које подпадају срезови: скопски, велешки, горњополошки, доњополошки, жеглиговски, прешевски, кривопа-ланачки, босиљградски, кратовски, штипски, овче-пољски, кочански, царевоселски, малешки, стру-мички, радовишки, дојрански, ђевђелијски, него-тински (Вардар), кавадарски, прилепски, морихов-ски, битољски, преспански, охридски, струшки, дебарски, галички, поречки, крушевски, кичевски, качанички, неродимски, гњилански, грачанички, шарпланински, горски, подгорски, ћаковички, по-дримски, пећски, источки, берански, андријевички, косовско-митровички, дежевски, штавички, сје-нички, плеваљски, милешевски, нововарошки, бе-лопољски, прибојски, вучитрнски, лапски, дре-

нички, барски, подгорички, даниловградски, никшићки, шавнички и колашински.

(²) У крајевима ових последњих шест срезова, који су по Берлинског уговору од 1878 године присаједињени ранијој територији кнежевине Црне Горе, имају се под „аграрним односима који до данас нису уређени” разумети према ставу 2 § 1 Закона само аграрни односи, који су засновани још за време турске владавине и пре ослобођења ових срезова од турске власти. А како у овим срезовима могу по времену и начину постанка и дужини трајања доћи у обзир само аграрни односи из тач. 1 § 2, а не и односи из тач. 2—5 § 2 Закона, који су уговорни односи, то ће само ти аграрни односи (тач. 1 § 2), у колико се утврди њихово постојање и непрекидно трајање, бити објекат судске расправе по Закону о уређењу аграрних односа.

(³) Расправљање аграрних односа (тач. 1 § 1) заснованих између бив. господара и обрађивача (чивчија, наполичара, закупаца, арендатора и момака) на имањима бив. господара и спорова о господарском праву и плаћању накнаде за то право извршиће се путем аграрних судова.

(⁴) Једно право, које по Закону проистиче из кога другог права, неће се признати док се не докаже. Бив. господару неће се признати право на накнаду и непримљену ренту за земљиште под аграрним односом док не буде на исто доказао несумњиво господарско право, а обрађивач земљишта под господарским правом неће се прогласити сопствеником таквог земљишта, односно држава га неће за њега откупити под одређеним законским условима, док он на исто не докаже обрађивачко право како је законом прописано.

(⁵) Ни једно ни друго право неће се по Закону никоме признати, па ма колико оно било основано, ако није затражено у времену и на начин како то закон наређује.

(⁶) Са главним предметом спора (право бив. господара и обрађивача, као и њихових правних наследника-правопријемника) расправиће се сви спорови који су са њим у вези, а који се у току поступка појаве (тач. 2 § 1). Под „правним наследником” подразумева се свако правно или физичко лице, које је стекло какво право путем наслеђа (универзално наслеђе) или каквим правним послом (куповина, поклон, размена и др. — сингуларно наслеђе).

Члан 2 (§§ 1-а и 2)

Врсте аграрних односа.

(¹) При расправи аграрних односа из § 2 Закона аграрни судови ће обратити нарочиту пажњу на квалификацију односа, коју је закон дао и на време њиховог заснивања и непрекидног трајања.

(²) За чивчијске односе битно је, без обзира како се они у појединим крајевима зову, да су то односи, чије порекло и форма проистиче из феудног уређења политичких и аграрних односа у крајевима бив. турске државе, а њихово трајање није било ни уговорено ни законом одређено, већ је чивчијска породица земљиште под таквим односом добијала на неодређено време у обраду, на исто била трајно насељена, па је и право обраде таквог земљишта у једној породици најчешће прелазило неком врстом наследства са колена на колено. У случају да је чивчија за време рата, односно пре 27 фебруара 1919 године, противу своје воље удаљен са држаног чивчијског земљишта (§ 11 Закона), па је на истом заснован који од односа из тач. 2, 3, 4 и 5 § 2 Закона, онда ће се таквом чивчији, који је признање чивчијског права затражио, признати прече право на такво земљиште, а по тражењу доцнијег обрађивача, који докаже обрађивачко право на исто земљиште има се поступити по пропису § 12 Закона или по прописима Закона о насељавању.

(⁸) Односи из тач. 2 и 3 § 2 Закона разликују се од чивчијских односа не само по пореклу и начину постанка, него и по условима заснивања. По дужини трајања често се не разликују од чивчијских односа у оним случајевима где је њихово трајање било уговором или прећутно продужавано за дужи период времена на једну исту обрађивачку породицу или задругу. У колико су ови односи по времену заснивања истоветни са чивчијским односима, судови ће имати да утврде под којим су условима ти односи настали како би се несумњиво установило да ли су то обрађивачки (наполичарски и закупни-ћесимцијски) или чивчијски односи.

(⁴) Арендаторски однос (тач. 4 § 2) сличан је са закупним односом по начину одређивања и давања уговореног годишњег прихода, а од овога се разликује по циљу и времену заснивања, начину постанка и потреби трајања. Овај однос засниван је повремено за време турске владавине на имањима манастира Пећске патријаршије, Високих Дечана, Грачанице и др., којима је као верско-националним установама и историјско-културним споменицима претила стална опасност, па су највише ради безбедности своја имања издавали под аренду земљорадницима из најближе околине манастира. Ови арендатори су имали своје земље, а припадали су најјачем арнаутском племену па су зато и добијали земљу у обраду са обавезом, да се у првом реду старају о чувању и безбедности манастира.

(⁶) Однос из тач. 5 § 2 Закона, који је раније био однос момка према господару земље, није ни по форми ни по садржини био аграрни однос, а после Ослобођења (1918 године) поступком самог господара, што није тражио уклањање момака са имања или што се пријавио властима за ренту, настале су у њему извесне промене и силом прилика од њега створиле један нови однос, који се услед дужег трајања и заснивања пре ступања на

снагу Претходних одредаба за припрему аграрне реформе мора уврстити у аграрне односе и као такав законом предвидети и расправити. При расправи овога односа судови ће нарочито утврдити почетак и дужину његовог непрекидног трајања и потребу момка-обрађивача да му се држано земљиште остави ради издржавања његовог и његове породице.

Разрешење аграрних односа

Члан 3

(§ 3)

Конечно разрешење и укидање аграрних односа.

Аграрни односи из предњег члана имају се по прописима Закона потпуно расправити, разрешити и укинати (§ 3 Закона). Ако се овакви или слични односи буду понова заснивали неће се сматрати као аграрни односи већ као уговорни односи и расправљати по одредбама општег грађанског законика.

Члан 4

(§ 4)

Утврђивање чивчије за сопственика.

Надлежни аграрни суд ће у смислу § 4 Закона својом пресудом признати чивчијској породици из тач. 1 § 2 Закона без обавезе плаћања накнаде само ону површину земље, за коју буде несумњиво утврдио, да је чивчија са породицом или задругом непрекидно држи и стално обрађује. У колико се несумњивим доказима утврди, да чивчија није поједине делове са породицом обрађивао или искоришћавао суд ће га одбити од тражења на признање сопствености на те делове, па ће пресудом такве делове земљишта ставити на расположење надлежним аграрним властима ради поступка по § 12 Закона.

Члан 5

(§ 5)

Државна, напуштена и пуста
земљишта.

(¹) Земљишта из § 5 Закона за која се у поступку утврди, да су државна својина или да не припадају потраживачу господарских права (пуста земљишта), аграрни суд прогласиће пресудом као државна, па ће обрађиваче, ако буде доказано њихово обрађивачко право и ако затраже, истом пресудом прогласити сопственицима под условима и обавезама, које су прописане Законом.

(²) Земљишта чивчија отсељених после 27 фебруара 1919 године као дана ступања на снагу Претходних одредаба за припрему аграрне реформе, која нису куповином чивчијског права прешла у друге руке (напуштена земљишта — § 77 Закона), као и земљишта која су иза бив. чивчија остала пуста, имају се, без обзира да ли се је бив. господар отселио или не, употребити по § 12 Закона или по прописима Закона о насељавању Јужних крајева (§ 2 тач. 3 и § 11).

(³) Ако суд за иста земљишта утврди, да их не држе обрађивачи са својством из § 2 или да у погледу њих не постоје потраживања обрађивача, већ су слободна, прогласиће их пресудом за државна, па ће се она као таква по извршности пресуде, коју ће суд доставити надлежној аграрној власти, употребити за аграрне сврхе по прописима Закона о насељавању Јужних крајева.

Члан 6

(§ 6)

Утврђивање права наполичара
и закупаца.

За лица предвиђена у § 6 Закона претходно ће се утврдити да ли испуњавају све услове из тач. 2 и 3 § 2 Закона, па им тек онда пресудом одредити онолику површину од земљишта под

аграрним односом, која им припада према доказаном обрађивачком праву и основу, но са ограничењем, да површина такве земље не може бити већа од површине, коју су обрађивачи непрекидно са својим породицама односно задругама обрађивали или искоришћавали.

Члан 7

(§§ 7 и 8)

Арендаторски однос.

(¹) При расправљању арендаторских односа (§ 7 Закона) на манастирским имањима судови ће поступати на овај начин: на тражење манастирских управа, које имају поднети законом прописане пријаве као и остали господари, оставиће манастирима, ако има за то могућности, потребан минимум до 50 хектара земље за њихово одржавање, а затим ће поступити по § 6 Закона и арендаторима обрађиваног манастирског земљишта пресудом одредити ону површину земље, која им припада према доказаном арендаторском праву, а која не може бити већа од 5 хектара на једну породицу.

(²) При примени овог §-а узеће се у обзир целокупна површина манастирског земљишта под арендаторским односом, па ће се према томе по одмерању аграрног суда, одредити одговарајући део земљишта за манастир (минимум) и за арендаторе.

(³) За случај да се манастиру остави потребан минимум од земљишта под арендаторским односом остатак земљишта има се поделити на породице арендатора и признати сопственост у првом реду оним утврђеним арендаторима, који су имали великих заслуга за чување манастира, затим другима према дужини времена проведеног на манастирској земљи у својству арендатора.

(⁴) Они арендатори, који на манастирским имањима не буду подмирени земљом, могу се, ако

имају условия, обратити надлежним властима са тражењем земље на другом месту по прописима Закона о насељавању.

(⁶) Комасациони поступак по ст. 1 § 8 Закона не спада у надлежност аграрних судова, а може се провести од аграрних власти после извршене судске расправе на манастирском земљишту.

Члан 8

(§ 9)

(¹) Одредба § 9 јасно предвиђа да под удар Закона подпадају само земљишта ван грађевинског реона вароши и варошица, те ће с тога аграрни суд одбити потраживања обрађивача из § 2 Закона чим утврди да земљиште на које се односи тражење у пријави лежи у грађевинском реону вароши или варошице (интравилан).

(²) У местима, која имају градски ужи и градски шири грађевински реон, узеће се као интравилан ужи грађевински реон.

Члан 9

(§ 10)

Право ранијих момака на земљу.

(¹) Кад се расправи момачки однос по § 10 Закона надлежни аграрни суд има пресудом од земљишта бив господара одредити свакој момачкој породици ону површину земље, коју је она лично обрађивала по утврђеном момачком односу, ако јој је иста потребна за издржавање с тим, да одређена површина таквог земљишта не може бити већа од 5 хектара. Ако момак држи већу површину има да бира која ће му се површина признати као сопственост.

(²) Ако после признања момачког односа по ст. 2 § 10 и после евентуалног поступка по ст. 1 § 12 Закона преостане још расположивог земљишта са њим ће се поступити по одредби ст. 2 §

12 Закона, па ће због тога суд један оверени препис извршне пресуде доставити и надлежној аграрној власти на чијем се подручју налази такво земљиште. Иста одредба примениће се и код остатка површина које претекну после признања сопствености осталим обрађивачима из § 2 Закона.

Члан 10

(§ 11)

Обрађивачи уклоњени са земље.

(¹) Ако се у смислу § 11 Закона буде утврдило, да је обрађивач за време или после рата напустио обрађивање земљишта под аграрним односом, али да напуштање није извршено добровољно него силом ратних прилика или којих других узрока независних од воље обрађивача, надлежни аграрни суд неће насталу промену у обрађивању земљишта ставити обрађивачу на терет, већ ће спорно питање расправити као да таква промена није ни наступила, па ће му пресудом признати сопственост.

(²) Ако се утврди да је обрађивач за време рата или после рата до 27 фебруара 1919 године, против своје воље земљу напустио, а она је доцније као напуштена употребљена за аграрне сврхе, има се пресудом признати његово обрађивачко право, па на његово тражење поступити по одредби § 12 Закона или по одредби § 34 Закона о насељавању.

(³) Ако је на земљишту са кога је обрађивач из тач. 2 и 3 § 23 Закона силом уклоњен заснован нови обрађивачки однос и новом обрађивачу признато по Закону обрађивачко право, онда ће се истом пресудом раније уклоњеном обрађивачу признати право на користи из ст. 2 § 12 Закона или §-а 11 Закона о насељавању, па ће суд један оверен препис извршне пресуде доставити на поступак надлежној аграрној власти.

Накнада за земљиште (господарско право).

Члан 11

(§§ 13 и 14)

Признање господарског права.

Ни једном бив. господару суд неће признати накнаду за земљишта на која не буде доказао господарско право, већ ће га пресудом одбити од тражења, а исто ће тако поступити и у случајевима предвиђеним у §§ 15 и 16 Закона у колико буде утврдио да бив. господарима, ма са којих наведених законских разлога, не припада накнада за земљиште. Земљиште под кућом и споредним зградама улази у саставни део оног земљишта на које се бив. господарима накнада признаје.

Члан 12

(§ 15)

Земљишта за која не припада бив. господару накнада.

По § 15 Закона не припада бив. господарима накнада: за отуђено земљиште, јер су аграрни односи на њему ликвидирани по § 73 Закона; за земљиште за које су добили накнаду у земљи на другом месту по ст. 2 § 5 Претходних одредаба за припрему аграрне реформе од 27 фебруара 1919 године; за земљиште за које су се одрекли права на накнаду под условом, што им је остављено на слободно уживање које друго земљиште; за земљиште (параспур, лична особина, беглук), које су лично или у својој режији обрађивали, па им је оно остављено и после ступања на снагу Претходних одредаба за припрему аграрне реформе, јер на њему није био заснован ни један од аграрних односа из § 2 Закона; и за земљиште, које им је додељено по § 12 Закона као потребан минимум за обрађивање.

Члан 13

(§ 16)

Губитак господарског и обрађивачког права.

(¹) Лица (господари и обрађивачи) за која аграрни суд утврди, да по § 16 Закона немају права на користи из §§ 4, 6, 7, 10, 12 и 14 Закона имају се судском пресудом одбити од тражења.

(²) Судска пресуда мора бити заснована и на подацима прибављеним по званичној дужности од надлежних органа власти, на чињеницама које буду утврђене на лицу места приликом учињеног судског извићања, као и на другим доказима, које буде аграрни суд уважио.

(³) Земљу о којој је реч у тач. в) § 16 Закона суд ће пресудом оставити аграрним властима на расположење за сврхе аграрне реформе, а бив. господару, у колико се буде пријавио и доказао господарско право, одредиће накнаду.

Начин исплате

Члан 14

(§§ 17—29)

Финансијске одредбе.

За сва питања предвиђена у одредбама §§ 17—29 Закона, која се односе на исплату досуђене накнаде у готовом новцу бив. господарима за земљишта која прелазе у сопственост обрађивача по прописима §§ 4, 6, 7, 10, 12 и 77 Закона, као и на осталу финансијску службу, која проистиче из прописа Закона, важиће Правилник, који о томе, а на основу § 83 Закона, пропише Министар финансија.

Члан 15

(§ 18)

Одређивање ренте.

(¹) Аграрни судови својим пресудама утврдиће не само накнаду за земљиште него и ренту, која по § 18 Закона припада бив. господарима почев са 1919 годином па до дана доношења пресуде. Досуђена рента уносиће се у пресуду одвојено од досуђене накнаде. Рента ће се досуђивати и уносити у пресуду само у оном случају, ако је бив. господар до дана доношења пресуде мање примио на име ренте него што му по овом Закону припада, односно ако је мање примио него што износи 3% од вредности накнаде пута број година до дана доношења пресуде. Досуђиваће се и уносити у пресуду само разлика коју има бив. господар још да прими на име ренте.

(²) За аграрне судове биће при обрачуњу досуђене суме за ренту (тач. 2 § 18) обавезни једино подаци, које ће им у ту сврху индивидуално доставити финансијски отсек Министарства пољопривреде у којем се вршила сва финансијска служба и водила сва потребна евиденција око додељивања и дознаке ренте бив. господарима. Судови ће где нађу за потребно проверити примљене податке путем извештаја од надлежних пореских управа, које су исплату вршиле.

(³) Код оних господара, који су примили на име ренте више или онолику суму колико им по овоме Закону припада, у пресуди ће се само констатовати, да је припадајућа 3% рента већ исплаћена.

Члан 16

(§ 26)

(¹) За обрађиваче из тач. 2, 3, 4 и 5 § 2 Закона и за земљишта која ће се доделити аграрним интересентима из ст. 2 § 12 Закона имају аграрни судови својим пресудама утврдити тачну суму,

коју ће држава за њих по пресуди исплатити као накнаду бив. господарима и коју су они дужни за откупљено земљиште отплатити држави под условима и обавезама из ст. 1 § 26 Закона.

(²) Ако који обрађивач жели да у краћем року или одједном исплати држави дуг за откупљено земљиште за његов рачун (ст. 2 § 26), обратиће се са таквим захтевом непосредно надлежној пореској управи, а она ће по учињеном тражењу предузети потребан поступак према прописима Правилника, који изда Министар финансија.

Члан 17

(§ 28)

Неуредност при отплатама.

(¹) На случај да дужник према пропису ст. 2 § 28 Закона буде и по други пут задоцнио са отплатом дуга или ако дужник буде изјавио да не може или неће дуг плаћати надлежна пореска управа наплатиће све дужне отплате и инте, есе административним, а према потреби и судским извршењем.

(²) За случај продаје некретнина судским извршењем припада право првокупа Савезу аграрних задруга у Скопљу, па ће с тога Пореска управа бити дужна да га истовремено са молбом, коју подноси надлежној судској власти, обавести о претстојећој продаји. Са откупљеним некретностима Савез ће поступити по Правилнику, који ће прописати Министар пољопривреде на основу ст. 4 § 38 Закона о насељавању Јужних крајева.

Поступак

Члан 18

(§§ 29 и 30)

Надлежност.

(¹) Аграрни судови су надлежни да расправљају и доносе пресуде: по свима пријавама имаоца господарских права и њихових правних наследника; по свима пријавама обрађивача из §

2 Закона и њихових правних наследника; и да истовремено са овим пријавама расправе све спорове, који се односе на непокретности имаоца господарских права или на права обрађивача земљишта под аграрним односом, као и све спорове који настану између појединих пријављивача.

(²) У надлежност аграрних судова поред тога спада расправљање и пресуђење пријава било којих обрађивача из § 2 Закона и онда, ако не постоји пријава имаоца господарских права или ако је у питању земљиште државне својине. И обрнуто, ако не постоји пријава кога обрађивача из § 2, аграрни суд ће се упустити у расправу и пресуђење пријава имаоца господарских права.

Члан 19 (§§ 31—35)

Аграрни судови — особље.

(¹) Кад ће се и у којим срезovima где постоје аграрни односи образовати аграрни судови одредиће решењем Министар пољопривреде (§ 32 Закона).

(²) За претседнике аграрних судова (§ 33) узимаће се по могућству првенствено лица из реда активних судија, а за државне заступнике првенствено лица из реда указних аграрних чиновника.

(³) При сваком аграрном суду може претседник суда по одобрењу Министра пољопривреде поставити по једног служитеља, а по потреби и тумача. Награда постављеној послузи и тумачима одредиће се решењем Министра пољопривреде у смислу § 39 Закона.

Члан 20 (§§ 36 и 37)

Заклетва судског особља.

(¹) Претседници и чланови аграрних судова и Вишег аграрног суда и државни заступници при

аграрним судовима полагаће прописану заклетву у месту и на начин како је то одређено у §§ 36 и 37 Закона

(²) Деловођа односно писар, који ће вршити дужност деловође у аграрним судовима, и деловођа Вишег аграрног суда, узети из реда пензионисаних чиновника, као и геометар, тумач и остало помоћно особље, узето из реда приватних лица, или лица, која на своју службу нису положила законом прописану заклетву, имају пред претседником надлежног суда положити заклетву прописану у Закону о чиновницима и осталим државним службеницима грађанског реда.

Члан 21 (§ 38)

Изузеће чланова суда.

На случај тражења изузећа једног члана аграрног суда (§ 38 ст. 1) судски ће колегијум, ако прихвати тражење о изузећу, место члана, чије се изузеће тражи, попунити деловођом од кога ће се претходно изузети заклетва у смислу § 36 Закона. Ако се тражи изузеће два члана или целог суда поступиће се по пропису ст. 2 § 38 Закона.

Члан 22 (§ 39)

Награде особљу аграрних судова.

(¹) У смислу § 39 Закона Министар пољопривреде по сагласној одлуци Министарског савета одредиће из одобрених буџетских кредита својим решењем награде (дневнице) претседницима и члановима судова, државним заступницима, деловођама, геометрима, осталом помоћном особљу, тумачима и послузи.

(²) Висина одређене дневнице-награде моћи ће се према потреби на исти начин повисити или смањити, а с обзиром на буџетске, привредне и

друге прилике под којима судско особље буде радило.

(³) Министар пољопривреде може претседнике и чланове суда и остало особље, које не буде приљечно у вршењу дужности или се ма из којих других разлога покаже непогодно за вршење дужности, својим решењем од дужности разрешити и на место разрешених поставити друга лица по одредби § 35 Закона.

Члан 23

Помагање аграрних судова.

Све општине у чијем атару буду радили аграрни судови ставиће по могућству судовима на расположење потребне просторије за службени рад, а по потреби и превозна сретства за пренос архиве, канцеларијског материјала и геометарских справа, и уопште помагати их у службеном раду.

Пријаве

Члан 24

(§§ 41—48)

Пријаве аграрним судовима.

(¹) Бив. господари и обрађивачи њиховог земљишта (§§ 41 и 42 Закона) морају се пријавити са својим тражењима код општинских судова оних општина у чијем се подручју налази пријављено земљиште и своје пријаве потпуно саобразити прописима §§ 41, 42, 43, 44 и 45 Закона.

(²) Бив. господари при подношењу пријава не морају у смислу ст. 3 § 44 Закона подносити уверења о примљеној привременој ренти за земљишта под аграрним односом, пошто ће Министарство пољопривреде по званичној дужности доставити надлежним аграрним судовима потребне податке о исплаћеној привременој ренти ради обрачуна ренте у смислу тач. 2 § 18.

(³) Ако потраживачи у одређеном законском року (§§ 41, 42 и 48 Закона) не поступе како је то у закону (§§ 41 и 42) предвиђено губе право на све користи, које су за њих законом предвиђене, те ће их надлежни аграрни суд одбити од тражења по накнадној пријави. Ако пријава није потпуна аграрни суд ће позвати пријављивача, да је допуни.

(⁴) На случај одречне изјаве обрађивача по тач. г) § 43 Закона аграрни суд ће расправити аграрни однос и пресудом одредити бив. господару одговарајућу накнаду по Закону, а са земљиштем таквог обрађивача поступиће се по одредби § 12 Закона.

(⁵) И обрађивачи и бив. господари имају да поднесу пријаве (§ 46 Закона) најкасније за време рада аграрног суда у општини у чијем се атару налази спорно земљиште или најкасније за време рада суда у оближњој општини истог среза, ако у оној општини у којој лежи спорни објект нико није поднео пријаву. Све поднете пријаве после завршеног рада суда у оближњој општини неће се уопште узимати у поступак.

Члан 25

(§§ 46 и 47)

Подаци и докази.

(¹) Аграрни суд ће обратити нарочиту пажњу на податке, које буде надлежни општински суд унео у рубрици под „примедбе” састављеног списка и на полеђини поднетих пријава, па ће све такве податке накнадно проверити преко надлежних власти или којим другим начином. Поред тога они су дужни по свакој поднетој пријави, без обзира да ли је општински суд дао или не по њој податке у смислу § 47 Закона, прибавити податке о томе, да ли не постоји који од случајева наведених у § 15 и тачкама под а), б) и в) § 16 Закона, па ако то утврди, неће таквом лицу при-

нати право на законом предвиђене користи него ће га пресудом одбити од тражења учињеног у поднетој пријави Исто тако аграрни судови прибавиће од надлежних судских власти податке о томе, да ли је земљиште под аграрним односом оптерећено хипотеком.

(²) Државни заступници имају тако исто дужност да поред суда провере све потребне податке и доказе по поднетим пријавама како се на штету државних интереса не би користила прописима закона и она лица која на такве користи немају права по закону.

Поступак код аграрних судова.

Члан 26

(§§ 48—50)

Сређивање пријава.

(¹) Као основни акт првог поступка код аграрних судова служиће оригинална пријава имаоца господарског права, а у случају да постоје две или више таквих пријава на исти објект спора, оригинална пријава прва по азбучном реду уз коју се имају остале здружити. Ова основна пријава носиће са осталим пријавама један заједнички број деловодног протокола.

(²) Под исти деловодни број здружиће се и пријаве свих обрађивача који рефлектирају на исти објект спора. Ако нема пријаве имаоца господарских права, као основни акт служиће пријава једног од обрађивача првог по азбучном реду.

(³) Уз почетни акт има се одмах саставити и водити према прописаном обрасцу бр. 1 контролни списак свих састављених делова аката и прилога, који се односе на спорни предмет. Редни бројеви контролног списка имају одговарати бројевима, којима су нумерисани саставни делови списка.

(⁴) По међусобној измени пријава између парничара, наставиће се поступак без обзира да ли је странка дала одговор или не.

Члан 27 (§§ 51 и 52)

Извиђање спорова — увиђај.

(¹) По истеку рока за подношење одговора по пријавама аграрни суд ће извршити распоред рада по примљеним пријавама и приступити судском извиђању у седиштима односних општина, а претходно ће се у седиште општине где се налази спорни објект позивати на рочиште за сваки дан онолико парничних странака, колико пријава може тога дана расправити. У позиву ће се назначити да недолазак странака неће спречити суд да одржи рочиште, извиђање изврши и донесе своју пресуду. Кад суд изврши увиђај одржаће рочиште одмах на лицу места или у месту где суд одреди и затим донети пресуду. О извршеном увиђају саставиће се протокол према обрасцу број 2, а о рочишту према обрасцу број 3 Правилника.

(²) Ако позив Аграрног суда није достављен странци кривицом општинске власти претседник аграрног суда поред предузимања поступка из ст. 3 § 51 Закона наредиће да се странка, којој први позив није достављен, накнадно позове на увиђај и рочиште.

Члан 28 (§ 53)

Пример земљишта.

(¹) Приликом увиђаја аграрни суд ће помоћу геометро извршити пример спорног земљишта на начин предвиђен у § 53 Закона. Постављање граничних тачака на премереном земљишту ићи ће упоредо са премером, а претседник аграрног суда издаће наређење надлежном општинском суду о чувању постављених граничних тачака.

(²) На случај да се неком обрађивачу из § 2 Закона досуди само један део извесне честице, а од другог дела се одбије и тај део остави господару или држави, суд ће наредити геометру да

пре израде пресуде одреди границе, мере и површине оба дела такве честице и изради скице (нацрте). Израђене скице са потребним подацима геометрије прикључиће се увиђају и оверити од стране претседника суда и деловође.

(³) Од сваког нацрта сачиниће геометар једну копију која ће служити за убаштинење.

Члан 29

Промена основе спора. Одустајак.

Ако аграрни суд нађе, да не постоји пријавом представљени већ неки други аграрни однос, који потпада под одредбе истог закона, одбиће тражење по пријави, а расправиће онај однос, који стварно постоји. Заинтересованом лицу је слободно да у сваком степену судског поступка одустане од свога тражења.

Члан 30

(§§ 58—62)

Пресуда.

(¹) Пресуда аграрног суда (§§ 58 и 60) за имаоца господарских права гласиће: на пријављеног старешину господарске породице (задруге), кога је у господарском праву затекло обнародовање Претходних одредаба за припрему аграрне реформе од 27-II-1919 године, или, ако он није био жив у времену подношења пријаве, на име пријављивача тога права. У овом другом случају навешће се у пресуди сви претставници умрлог старешине породице (§ 59), па ће се њом досудити накнада за земљиште оном пријављивачу односно члану породице, који је распоредним судским решењем оглашен за наследника умрлог старешине породице, или, ако нема таквог решења, оном пријављивачу односно члану породице, који буде од надлежног грађанског суда признат за наследника. Ако суд није донео ра-

споредно решење пресуда ће гласити на масу. Пресуде аграрног суда састављаће се према обрасцима број 4, 5, 6, 7 и 8 Правилника, а изрицати у име Његовог Величанства Краља.

(²) За старешине и чланове обрађивачких породица примениће се исте одредбе при доношењу пресуде, којом се проглашују сопственицима земљишта по утврђеном и признатом обрађивачком праву. Изузетно ће се поступити само у случају, ако обрађивачи живе у задрузи, јер ће тад судска пресуда саму задругу утврдити за сопственика, а гласиће на име старешине задруге.

(³) Ако је објект имаоца господарских права оптерећен хипотеком (ст. 2 § 61 и ст. 3 § 66 Закона) пресуда се има саопштити на потпис хипотекарном повериоцу, коме, ако сматра да је његово право повређено, припада право жалбе против пресуде аграрног суда (§ 63 Закона).

Докази

Члан 31

(§ 62)

Оцена доказа.

(¹) По пропису § 62 Закона допуштена су у аграрним споровима сва доказна сретства предвиђена у Закону о судском поступку у грађанским парницама, изузимајући главну заклетву, а остављено је аграрним судовима и Вишем аграрном суду право слободне оцене доказне снаге свих доказних сретстава.

(²) Аграрни судови ће подврћи нарочитом испитивању доказну снагу јавних исправа, а специјално турских тапија, и у разлозима пресуде истаћи побуде на основу којих су стекли уверење о њиховој доказној вредности.

(³) Ово је нарочито потребно, што аграрни судови при слободној оцени доказне снаге јав-

них исправа, а у првоме реду турских тапија, морају узети у обзир следеће чињенице:

а) да је скоро цео имовински однос на подручју, за који су они по закону надлежни, заснован на обичају и турским тапијама, међу којима има сумњивих, што су у многобројним случајевима утврдиле надлежне аграрне и друге власти (распис Министарства правде број 59188/21 од 23 фебруара 1922 године); и

б) да не постоје законски прописи по којима би се на основу извода из турске дефтерханијске књиге ценила вредност тапија односно њихова аутентичност да ли су од надлежне власти произишле; да ли садрже одговарајући број, потпис надлежног чиновника и печат надлежне власти; да ли су мере, површине, граничари и границе, у колико су у тапији садржани, унете из дефтерханијске књиге или на основу приватних података, датих накнадно од заинтересованих лица.

Завршна и прелазна наређења

Члан 32

(§§ 69—72)

Право на убаштинење. Заложно право државе.

Земљишта, која држава откупи за обрађиваче из §§ 6, 7, 10 и 12 Закона имају се у смислу ст. 2 § 69 Закона оптеретити хипотеком за рачун државе као повериоца и она служе држави као залога до потпуне исплате дуга. Убаштинење се може извршити само под теретом хипотеке, а под истим теретом могу се таква земљишта и отуђити ако Министарство пољопривреде одобри такво отуђење.

Члан 33

(§§ 72 и 73)

Убаштинење аграрних интересената.

За обрађиваче, којима се уступи земљиште према §§ 7 и 73 ст. 2 Закона важе у погледу убаштинења прописи Закона о насељавању, пошто они по томе Закону добијају земљу као и остали аграрни интересенти, а не по пресуди аграрног суда.

Члан 34

(§ 73)

Откупљена земљишта.

По одредби § 73 Закона има се сматрати да је аграрни однос заснован на откупљеном земљишту потпуно ликвидан извршеним откупом господарског права и да више не може бити предмет расправе по прописима овог Закона. Ако се бив. господар ипак обрати са пријавом по §§ 42 и 44 Закона аграрни суд ће га по извршеном извиђању, а пошто утврди постојање ранијег откупа господарског права, пресудом одбити од тражења.

Члан 35

(§ 75)

Забрана преноса права на накнаду.

(¹) Одредбом § 75 Закона забрањено је да бив. господари могу уступити, односно продати своје право на накнаду за земљиште. Ако се лице које је прибавило овакво право од бив. господара обрати пријавом у смислу §§ 42 и 44 Закона, надлежни аграрни суд, не упуштајући се у извиђање, одбиће решењем такву пријаву као од ненадлежног лица поднету. Ако се лице, које је прибавило такво право на накнаду обрати са тражењем Министарству пољопривреде или којој дру-

гој власти, одбиће се решењем од таквог тражења као неумесног и на закону неоснованог.

(²) Једино могу бив. господари после добијеног позива ради пријема досуђене накнаде по правноснажној пресуди издати пуномоћија и другим лицима, да за њих приме досуђену накнаду, па су према томе ништавна и сва пуномоћија, која су у ову сврху издана пре ступања на снагу овога Закона или буду издана и потврђена пре добијеног позива за пријем досуђене накнаде (ст. 1 § 75 Закона).

(³) На захтев заинтересоване странке аграрни судови, ако нађу да је захтев оправдан имају право (ст. 2 § 75) да ревидирају све уговоре и све правне послове, па било да су ти правни послови проистекли из закључених уговора било да су извршени у ма којој форми пре ступања на снагу овога Закона, а тичу се односа које имају аграрни судови по Закону расправити и уредити. Ако аграрни суд коме је захтев упућен утврди, да је странка закљученим уговорима или извршеним правним пословима неправилно оштећена, има по службеној дужности поништити такве уговоре и правне послове (ст. 3 § 75).

(⁴) Ревидирања уговора решиће се истом пресудом, којом се решава тражење имаоца господарских права.

Члан 36

(§ 77)

Правопријемници бив. обрађивача.

(¹) Сви прописи §§ 4, 6, 7, 10 и 12 Закона, који се односе на обрађиваче предвиђене у § 2 Закона, важе по § 77 Закона и за лица, која су на који било начин откупила земљу од отсељених чивчија и других обрађивача, пошто су она са откупљеном земљом примила на себе и све обавезе продавца према држави и бив. господару по овом Закону.

(²) По одредби § 77 Закона обавеза купца постојаће и у случају ако је отсељен и бив. господар купљеног земљишта, јер држава према њему има по Закону обавезу плаћања накнаде.

(³) Оваква лица обавезна су по Закону да се обрате надлежном општинском суду са уредним пријавама у смислу §§ 41 и 43 Закона и да у свему поступе по прописима Закона, који важе и за остале обрађиваче земљишта бив. господара. Ако то не учине према њима ће се применити, као и према другим обрађивачима, одредба ст. 2 § 41 Закона.

Члан 37

(§ 80)

Достављање пресуда и вођење евиденције по правноснажним пресудима.

(¹) Ради потребне евиденције и поступка по одредби § 80 Закона, Виши аграрни суд и аграрни судови достављаће Министарству пољопривреде за финансијски отсек од сваке своје извршне пресуде по два примерка у овереном препису.

(²) По пријему пресуде односно по непосредној предаји пресуде од имаоца господарског права издаће Министарство пољопривреде према § 23 Закона Министровим решењем налог Државној хипотекарној банци да из фонда за ликвидацију аграрних односа из § 2 Закона исплати бив. господару досуђену накнаду. Издатом налогу (решењу) приложиће се један примерак пресуде.

(³) Истовремено у колико се ради о пресуди за обрађиваче из тач. 2, 3, 4 и 5 § 2 Закона Финансијски отсек доставиће Министарству Финансија за одељење државних дугова и државног кредита сходно ст. 3 § 28 Закона све потребне податке по правноснажној пресуди аграрног суда, ради задужења појединих обрађивача и наплате накнаде, коју држава за њих плаћа бив. господарима.

(⁴) О издатим налозима за исплату накнаде Министарство пољопривреде (Финансијски отсек) водиће потребну евиденцију свих коначно ликвидираних аграрних односа. У ту сврху имаће финансијски отсек установити потребне књиге у које се имају уписати одредбе из правноснажних пресуда аграрних судова. Уједно ће финансијски отсек на једном примерку пресуде означити редни број књиге евиденције, под којим је пресуда заведена па затим ће се поједине пресуде заједно са примљеним преписом тапија (§ 71 Закона) уложити по реду редних бројева у посебне фасцикуле и чувати као новчани документи.

(⁵) У садашњим главним књигама финансијског отсека о исплати привремене ренте забележиће се под ставком, под којом је поједини бив. господар заведен, да је аграрни однос коначно ликвидиран правноснажном пресудом аграрног суда бр., од, а која је уведена под редним бројем књиге евиденције.

(⁶) Из књига евиденције узмеће референт статистике Министарства пољопривреде податке за општу аграрну статистику.

Члан 38

(§ 81)

Надзор над аграрним судовима и државним заступницима.

(¹) Министар пољопривреде врши надзор над административним радом аграрних судова и издаје им сва потребна наређења и упутства. У изрицању пресуда аграрни судови су независни и они пресуде доносе по слободном убеђењу, а на основу Закона.

(²) Министар пољопривреде контролише рад државних заступника и даје им сва наређења и упутства потребна за вршење дужности која им је Законом одређена и уопште се стара о правилном, брзом и успешном раду судова.

(³) Своје право надзора, министар пољопривреде може вршити и преко својих нарочитих изасланика предвиђених у § 81 Закона.

(⁴) Државни заступници настојаће да брзим и преданим радом пре одржане расправе прикупе по званичној дужности све потребне податке и доказе, који ће омогућити суду брзу и правилну ликвидацију свих аграрних односа и покренутих спорова по Закону.

(⁵) Како је брза ликвидација аграрних односа од општег државног интереса, имају опште управне, судске, аграрне, финансијске, општинске и друге власти и установе пружити аграрним судовима и државним заступницима сваку правну помоћ и по њиховим тражењима најхитније поступати.

Члан 39

(§ 84)

Пријаве турских држављана.

Пријаве предвиђене у §§ 42 и 44 Закона имају поднети и имаоци господарских права из § 84, јер ће се и њихови обрађивачи обратити за расправу заснованих аграрних односа. По поднетим пријавама суд ће пресудом расправити постојећи аграрни однос и одредити накнаду, која ће се исплатити онда, кад за то уследи потребно законско наређење.

Члан 40

Законски изрази.

Израз: „властина (влаштина)”, „потврда о властини”, „застава” и „заставне књиге”, употребљени у општем имовинском закону за Црну Гору одговарају изразима употребљеним у овом закону: „господарско право”, „тапија”, „хипотека” и „интабулационе књиге”.

Члан 41
(§ 82)

Престанак рада аграрних
судова.

Кад који аграрни суд заврши рад у коме срезу обавестиће непосредно Министарство пољопривреде и оно ће га својом одлуком разрешити, или упутити на рад у друго подручје, а сва своја акта, књиге и печат предати Врховном поверењштву аграрне реформе у Скопљу на чување. Исти поступак важи и за Виши аграрни суд кад заврши рад на целом свом подручју.

Члан 42
(§ 83)

Измене и допуне.

Министар пољопривреде може по потреби својим посебним наредбама поједине одредбе овога Правилника у духу Закона допунити или изменити.

Члан 43

Овај Правилник ступа на снагу од дана кад се обнародује у „Службеним новинама“.

Бр. 48183/VI-6
24 јула 1933 године
Београд

Министар пољопривреде,
Д-р **Љ. Томашић** с. р.

Аграрни суд за срез . . .

Уз број

ПОПИС АКАТА

у аграрном спору

Н. Н.

Против: Н. Н.

Ред. бр.	Назив радње или исправе	Прилози	Број који је направи	Примедба
1	Пријава имаоца госп. права Хурије Хафизагића	1	Бр. 35/32	
2	Пријава обрађивача Васе Петровића	12	Бр. 148/32	
3	Пуномоћије Хафизагића за адвоката н. н.		Ов. 35/3	
4	Приговори државног заступника	2	Бр. 43 Д. 3.	
5	Одговор обрађивача Васе Петровића			
6	Одговор имаоца госп. права Хафизагића			
7	Протокол о увиђају			
8	Белешка о рочишту			
9	Нацрт геометрије			
10	Пресуда		Бр. . . .	
11	Записник о већању			
12	Жалба Хафизагића			
13	Жалба обрађивача Петровића			
14	Доставнице о пријему пресуде			

Образац бр. 1, чл. 26 Правилника.
„Попис аката“ (не сме се употребити за омот).

Аграрни суд за срез . . .

Рађено дана
На лицу места у

ПРОТОКОЛ УВИЂАЈА

Предмет увиђаја:

- 1) Утврђивање господарског права
- 2) Признање права обрађивача

Увиђај извршили:

Претседник суда

Чланови суда:

- 1)
- 2)

Деловођа-писар,

Присутни увиђају:

- 1) Бивши господар
- 2) Обрађивач
- 3) Државни заступник
- 4) Геометар
- 5) Сведоци

Пошто је претседник суда утврдио, да су свима странкама и сведоцима правоваљано достављени позиви, а геометру и државном заступнику на потпис саопштен дан увиђаја, позива странке, да изнесу своје захтеве и даду обавештења, потребна за извршење увиђаја.

Бивши господар показује и означава објект спора, па изјављује:

Обрађивач показује земљиште, које он обрађује, па изјављује:

Приговор Државног заступника

Претседник позива геометра, да премери земљиште, које држе обрађивачи, постави граничне тачке особено за сваког обрађивача и изради скице.

Суд обишавши цео објект имаоца господарског права уз припомоћ геометра утврђује главна обележја овог објекта

Суд прелази на саслушање позваних сведока, а саслушава и приведенe сведоке ако нађе да је то потребно

Присутни потписују протокол увиђаја:

- 1) Државни заступник
- 2) Геометар
- 3) Бив. господар
- 4) Обрађивач
- 5) Сведоци

Претседник саопштава свима присутнима да ће ро-чиште за суђење одржати још истог часа на лицу места или истог дана у

Завршено у часова.

Деловођа-писар,

Претседник суда,

(М. П.)

Аграрни суд за срез

Рађено дана
у општини

БЕЛЕШКА О РОЧИШТУ

Предмет спора:

Претседник суда

1) Господарско право

Чланови суда

2) Обрађивачко право

Деловођа

Присутни рочишту:

Бив. господар

Обрађивач

Државни заступник

Геометар

Сведоци

Претседник отвара рочиште, па позива деловођу, који чита све пријаве и одговоре са потребним доказима, приговор Државног заступника и протокол увиђаја.

Затим се испитују позвани, а према потреби и приведени сведоци.

Претседник позива странке, да обзиром на резултате увиђаја и рочишта конкретизирају своја тражења.

На то изјављују:

Бив. господар

.

Обрађивач

Државни заступник

Претседник изјављује да је рочиште завршено и закључено и да ће суд по завршном већању прогласити пресуду.

Потпис присутних
странака и сведока:

Суд се повлачи на већање, с чему саставља посебни записник који се прилаже предмету, па по томе претседник проглашава странкама пресуду са саопштењем да ће им иста бити писмено предана.

Деловођа-писар,

Претседник суда,

(М. П.)

Аграрни суд за срез . . .

У име Његовог Величанства Краља,

Аграрни суд за срез
 састављен од претседника
 чланова суда
 деловође
 надлежан по §§ 30—34 Закона о уређењу аграрних односа
 у ранијим покрајинама Јужне Србије и Црне Горе,
 одређен
 извршивши увиђај на лицу места у атару села
 општине дана
 и одржавши рочиште дана
 по пријавама
 бившег господара
 обрађивача
 изрекао је

ПРЕСУДУ

- 1) Признаје се на основу § 13 Закона бив. господару
 господарско право на земљиште

- 2) Проглашује се на основу § 4, 6 и 10 Закона обрађивач
 сопствеником
 по чивчијском праву и основу
 по наполичарском праву и основу
 по закупном праву и основу
 по момачком праву и основу
 непрекидно до данас држаног земљишта

- 3) Бив. господару
 оставља се на основу § 15 Закона на слободно уживање

као његова лична својина (параспур) земљиште

4) Бив. господару
 има се на основу §§ 17 и 18 Закона платити

а) за откупљено земљиште накнада у новцу у износу од динара и словима динара

б) у име 3% ренте почев са 1919 годином до дана ове пресуде динара и словима динара

5) Чивчија
 није дужан по § 4 Закона да плати накнаду држави за откупљено земљиште.

6) Обрађивач дужан је на основу § 26 Закона да плати за пресудом досуђено земљиште држави суму од динара у 10 годишњих рата без интереса, од којих прва пада 1-ог јануара године која се има положити код пореске управе у

7) Цела сума од динара која се има исплатити бившем господару, положиће се код надлежног суда у за измирење хипотекарних потраживања

8) Првостепени ће суд у издати у смислу § 71 Закона новом сопственику баштинску тапију, па ће истовремено одобрити за обезбеђење права државе хипотеку на терет новог сопственика за откупљену суму од дин, а скинути хипотеку, која је за рачун поверилаца стављена бившем господару као дужнику имања, на које се новом сопственику издаје тапија.

9) Бившем чивчији-наполичару-закупцу признаје се у смислу § 11 Закона и члана 10 става 2 Правилника обрађивачко право на хектара, па ће му надлежне аграрне власти на његово тражење по § 12 Закона, односно по § 11 Закона о насељавању Јужних крајева доделити исто толику површину земљишта.

10) Површина од хектара, коју чивчија-наполичар-закупац-момак

није обрађивао, ставља се на основу §§ 4, 6 Закона на расположење аграрној власти у у сврху поступка по § 12 Закона о уређењу аграрних односа и § 11 Закона о насељавану Јужних крајева.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

.
.

Пресуда се има предати на рецелпис:

- 1) Бив. господару
- 2) Обрађивачу
- 3) Државном заступнику

Пресуду предати на потпис хипотекарном повериоцу.

Пресуђено у аграрном суду за срез
дана месеца 19 . . . године

у Бр

Деловођа-писар, Чланови суда Претседник суда,

.
.

(М. П.)

Аграрни суд за срез

.

У име Његовог Величанства Краља,

Аграрни суд за срез
састављен од претседника
чланова суда
деловође
надлежан по §§ 30—34 Закона о уређењу аграрних односа
у ранијим покрајинама Јужне Србије и Црне Горе,
одређен
извршивши увиђај на лицу места у атару села
општине дана
и одржавши рочиште дана
по пријавама
бившег господара
обрађивача

.
.
изрекао је

ПРЕСУДУ

1) Манастиру
ставља се на слободно располагање као потребан минимум
за одржавање земљишта у површини у гра-
ницама

2) Обрађивач
. проглашује се по арендаторском
праву и основу сопствеником непрекидно до данас држаног
земљишта

3)

4)

.

- 5)
- 6) Проглашује се на основу Закона обрађивач

 по чивчијском праву и основу сопствеником до данас држа-
 ног земљишта
- 7) Манастиру
 има се на основу §§ 17 и 18 Закона платити:
 а) за откупљено земљиште накнада у новцу у износу
 од динара и словима динара
- б) у име 3% ренте почев са 1919 годином до дана
 проглашења ове пресуде динара и словима ди-
 нара
- 8) Бивши арендатор

 дужан је на основу § 26 Закона, да плати за пресудом
 досуђено земљиште држави суму од дин и сло-
 вима у 10 годишњих рата
 без интереса, од којих прва пада 1 јануара год.,
 која се има положити код пореске власти у
- 9) Бивши чивчија

 није дужан по § 4 Закона да плати накнаду држави за
 откупљено земљиште.
- 10) Првостепени ће суд у издати у
 смислу § 71 Закона новом сопственику
 баштинску тапију, па ће истовремено одобрити за обезбе-
 ђење права државе хипотеку на терет новог сопственика
 за откупљену суму од дин., а скинути хипо-
 теку, која је за рачун поверилаца стављена манастиру као
 дужнику имања, на које се новом сопственику издаје тапија.
- 11) Бивши арендатори, пошто на манастирском имању
 нису подмирени земљом, могу поднети у смислу § 11 За-
 кона о насељавању Јужних крајева молбе надлежној аграр-
 ној власти ради доделе земље.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

.

Пресуда се има предати на рецепис:

- 1) Бив. господару
 2) Обрађивачу
 3) Државном заступнику

Пресуду предати на потпис хипотекарном повериоцу.

Пресуђено у аграрном суду за срез
 дана месеца 19 године
 у Бр

Деловођа-писар, Чланови суда Претседник суда,

.

(М. П.)

Аграрни суд за срез . . .

У име Његовог Величанства Краља,

Аграрни суд за срез . . .
састављен од претседника . . .
чланова суда . . .
деловође . . .
надлежан по §§ 30—34 Закона о уређењу аграрних односа
у ранијим покрајинама Јужне Србије и Црне Горе,
одређен . . .
извршивши увиђај на лицу места у атару села . . .
општине . . . дана . . .
и одржавши рочиште дана . . .
по пријавама . . .
бившег господара . . .
обрађивача . . .
изрекао је

ПРЕСУДУ

- 1) Земљиште . . .
проглашује се на основу § 5 Закона државним . . .
.
- 2) Проглашује се на основу §§ 4. 6, 10 обрађивач . . .
.
сопствеником по
чивчијском праву и основу
наполичарском праву и основу
закупном праву и основу
непрекидно до данас држаног земљишта . . .
.
- 3) Бивши чивчија . . .
.
није дужан по § 4 Закона да плати накнаду држави за
откупљено земљиште

4) Бивши наполичар-закупац
.
дужан је на основу § 26 Закона да плати за пресудом до-
суђено му земљиште држави суму од дин.
и словима динара у 10 годишњих
рата без интереса, од којих прва пада 1 јануара године
., која се има положити код пореске власти
у

5) Првостепени ће суд у издати
у смислу § 71 Закона сопственицима
баштинску тапију, па ће истовремено одобрити за обезбе-
ђење права државе хипотеку за откупљену суму од ди-
нара и словима динара

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

.
.

Пресуда се има предати на рецептис:

- 1) Бив. господару
- 2) Обрађивачу
- 3) Државном заступнику

Пресуду предати на потпис хипотекарном повериоцу.

Пресуђено у аграрном суду за срез
дана месеца 19 . . . године
у Бр.

Деловођа-писар, Чланови суда Претседник суда,
.
.

(М. П.)

Аграрни суд за срез . . .

У име Његовог Величанства Краља,

Аграрни суд за срез
 састављен од претседника
 чланова суда
 деловође
 надлежан по §§ 30—34 Закона о уређењу аграрних односа
 у ранијим покрајинама Јужне Србије и Црне Горе,
 одређен
 извршивши увиђај на лицу места у атару села
 општине дана
 и одржавши рочиште дана
 по пријавама
 бившег господара
 обрађивача

 изрекао је

ПРЕСУДУ

- 1) Признаје се на основу § 13 Закона

 господарско право на земљиште

- 2) Бившем господару има се на оснџу §§ 17 и 18 За-
 кона платити:
- а) за откупљено земљиште накнада у новцу у износу
 од динара и словима динара
- б) у име ренте почев са 1919 године до дана прогла-
 шења ове пресуде дин и словима
 динара
- 3) Земљиште под 1) ставља се аграрној власти у
 на располагање по § 11 Закона о
 насељавању Јужних крајева.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

.

Пресуда се има предати на рецепис:

- 1) Бив. господару
 2) Обрађивачу
 3) Државном заступнику

Пресуду предати на потпис хипотекарном повериоцу.

Пресуђено у аграрном суду за срез
 дана месеца 19 године
 у Бр.

Деловођа-писар, Чланови суда Претседник суда,

.

(М. П.)

Аграрни суд за срез . . .

У име Његовог Величанства Краља,

Аграрни суд за срез
 састављен од претседника
 чланова суда
 деловође
 надлежан по §§ 30—34 Закона о уређењу аграрних односа
 у ранијим покрајинама Јужне Србије и Црне Горе,
 одређен
 извршивши увиђај на лицу места у атару села
 општине дана
 и одржавши рочиште дана
 по пријавама
 бившег господара
 обрађивача

 изрекао је

ПРЕСУДУ

1) Имаоц господарског права, пошто није поднео пријаву, губи на основу § 42 Закона право на накнаду.

2) Проглашује се на основу §§ 4, 6, 10 обрађивач
 сопствеником по
 чивчијском праву и основу
 наполичарском праву и основу
 закупном праву и основу

непрекидно до данас држаног земљиште

3) Бивши чивчија
 није дужан по § 4 Закона да плати накнаду држави за
 откупљено земљиште.

4) Бивши наполичар-закупац-момак

дужан је на основу § 26 Закона да плати за пресудом до-
 суђено земљиште држави суму од дин.
 и словима у 10 годишњих рата
 без интереса, од којих прва пада 1 јануара године,
 која се има положити код пореске власти у,
 која би сума припала имаоцу господарског права да му је
 то право пресудом признато.

5) Првостепени ће суд у
 издати у смислу § 71 Закона новим сопственицима
 баштинску тапију, па ће истовремено одобрити за обезбе-
 ђење права државе хипотеку за откупљену суму од ди-
 нара и словима динара

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Пресуда се има предати на рецепис:

- 1) Бив. господару
- 2) Обрађивачу
- 3) Државном заступнику

Пресуду предати на потпис хипотекарном повериоцу.

Пресуђено у аграрном суду за срез
 дана месеца 19 . . године
 у Бр.

Деловођа-писар, Чланови суда Претседник суда,

.

(М. П.)

Образац бр. 8, чл. 30 Правилника (пусто земљиште).

ЛЕСТВИЦЕ II КАТАСТРАЛНЕ КЛАСЕ

катастарског чистог прихода за срезове Србије и Црне Горе

утврђене од Комисије за утврђивање чистог прихода од земљишта а на основу Закона о непосредним порезима од 8 фебруара 1928 године и Уредбе о делокругу и начину рада Комисије за утврђивање чистог прихода од земљишта од 9 маја 1928 год. а које се обнародују на основу чл. 7 поменуте Уредбе ради знања и управљања.

Редни број	СРЕЗ	Њиве (оранице)	Вртови и вођаји	Виногради	Ливаде (сенокосе)	Пашњаци и планине	Шуме
1	Битољски	650	1400	1100	850	225	110
2	Дебарски	375	450	700	500	100	80
3	Кавадарски	600	750	1300	750	200	110
4	Кичевски	425	700	800	650	140	120
5	Крушевски	425	700	800	700	130	110
6	Мориховски	600	650	700	800	200	110
7	Охридски	600	1000	1200	800	120	120
8	Преспански	600	1000	1100	800	120	110
9	Прилепски	600	1000	1000	800	200	110
10	Струшки	600	1000	1200	800	120	70
11	Дежевски	450	700	400	650	180	90
12	Жички	700	1300	650	800	300	140
13	Сјенички	350	250	—	550	180	60
14	Трнавски	700	1400	1200	800	250	140
15	Штавички	300	375	—	500	60	70
16	Босиљградски	325	475	—	425	80	40
17	Лабски	600	700	650	750	80	100
18	Андријевички	325	475	—	550	80	90
19	Барски	500	750	1000	600	90	80
20	Берански	350	475	—	550	70	70
21	Даниловградски	450	700	700	500	60	50
22	Ђаковички	600	800	700	850	150	90
23	Источки	600	750	700	800	140	80
24	Колашински	300	375	—	450	50	90
25	Никшићки	325	475	250	500	50	70
26	Пећки	650	800	650	850	120	50
27	Подгорички	500	700	800	650	60	80
28	Цетињски	350	325	300	450	30	40
29	Шавнички	275	325	—	400	45	60
30	Белопољски	425	600	—	650	100	100
31	Милешевски	450	650	—	600	120	90
32	Нововарошки	350	500	—	500	70	70

Редни број	СРЕЗ	Њиве (оранице)	Вртови и вођаји	Виногради	Ливаде (сенокосе)	Пашњаци и планине	Шуме
33	Плеваљски	350	550	—	600	140	90
34	Прибојски	450	650	—	650	90	120
35	Дојрански	750	1300	1100	650	200	40
36	Ђевђелијски	800	1300	1200	650	200	120
37	Неготински	600	1100	800	600	200	110
38	Струмички	850	1300	1200	800	200	110
39	Кочански	850	1200	1300	600	200	100
40	Малешки	350	650	—	600	110	80
41	Овчеполски	700	1200	1200	750	200	50
42	Радовишки	650	1000	1100	800	150	90
43	Царевоселски	375	700	750	600	110	90
44	Штипски	650	1300	1300	850	225	100
45	Ѓврилански	650	800	700	850	180	100
46	Кривопаланчки	400	550	600	650	120	80
47	Прешевски	600	750	900	750	160	100
48	Горски	350	—	—	500	100	80
49	Грачанички	600	800	650	650	250	80
50	Неродимски	650	800	650	800	250	100
51	Подгорски	500	—	225	750	120	80
52	Подримски	500	700	1000	750	150	70
53	Шарпланински	600	850	950	800	200	110
54	Вучитрнски	600	750	750	700	200	100
55	Дренички	450	500	—	650	150	90
56	Митровички	600	1000	400	800	225	120
57	Велешки	700	1400	1200	800	180	120
58	Галички	350	475	700	550	160	100
59	Горњополошки	700	1200	1200	1000	300	140
60	Доњополошки	800	1400	1300	1000	300	140
61	Жеглиговски	700	1300	1000	800	200	120
62	Качанички	600	700	—	750	180	130
63	Кратовски	425	600	700	650	120	90
64	Поречки	450	600	700	650	110	110
65	Скопски	900	1800	1400	1100	325	160

